

брой 2, година 2006, цена 20 Кщ

Българи

Списание за българите в Чехия

ИВО ПАПАЗОВ

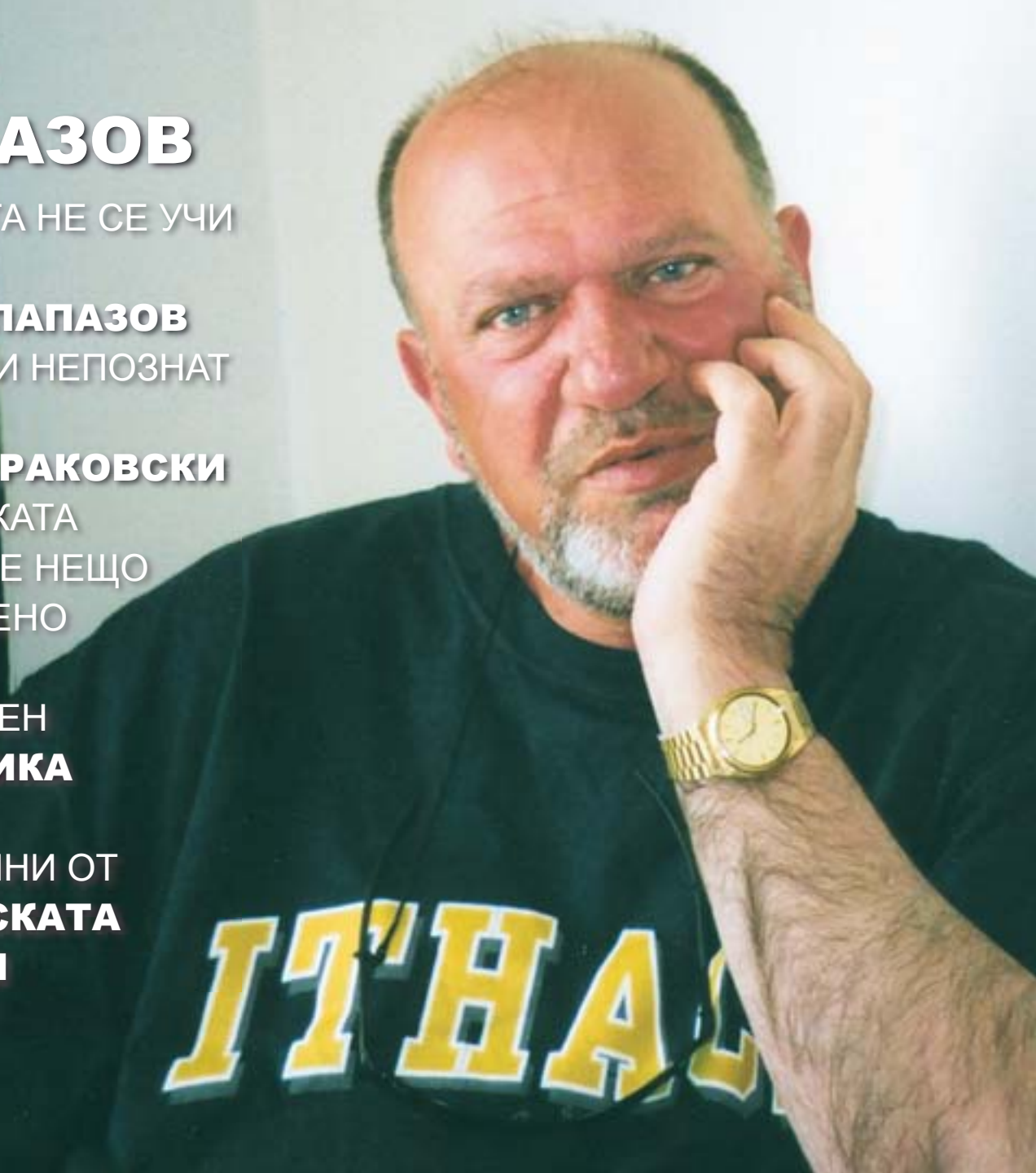
МУЗИКАТА НЕ СЕ УЧИ

ЖОРЖ ПАПАЗОВ
ПОЗНАТ И НЕПОЗНАТ

ВЪТЪО РАКОВСКИ
ИСТИНСКАТА
ПОЕЗИЯ Е НЕЩО
СЪКРОВЕНО

ЕДНА ЕСЕН
В **АМЕРИКА**

130 ГОДИНИ ОТ
АПРИЛСКАТА
ЕПОПЕЯ

ДИАМА с.р.о.

Внос и дистрибуция на маркови български вина и хранителни стоки, дрогерия (АРОМА)

Склад на едро: Kostecká 11, 250 63 Mratin, Praha - východ
tel.: 00420 326 982 493, fax: 00420 326 982 495, e-mail: diama@iol.cz

Представителни магазини:

RADEK – Národní obrany 31, 160 00 Praha 6 - Dejvice
Potraviny s.r.o.- Bubenečská 7, 160 00 Praha 6

Мили читатели,

ако точно в този момент бързате и събирате багаж за да заминете на море в България освен информацията, че температурата на морската вода във Варна вече достига двадесет и два градуса, имам за вас още една позитивна новина. В българската литература и поезия има приемственост и много нови добри млади автори. Това твърди известният наш поет Въльо Раковски в интервюто, което бе така любезен да даде за нашето списание. Друг ексклузивен гост на този брой е и феноменалният кларинетист Иво Папазов. Един голям музикант, който разнася славата на нашия фолклор по всички континенти на света, не само ни дари в началото на май съвместно с Петър Ралчев, Георги Янев и Стоян Янкулов с един незабравим концерт, но отвори за всички вас – нашите читатели много страници от своя професионален и личен живот в едно необикновено искрено интервю. Фамилията Папазов е може би емблемата на този брой, защото в него ще ви припомним и творчеството на знаменития български художник Жорж Папазов.

И сега, ако вече сте сложили в куфара маската, шнорхела и плажното масло и имате чувството, че нещо още сте забравили, това е този брой на списание „Българи“. Надявам се да имате достатъчно време на плажа, за да го прочетете целия.

Приятна почивка и до скоро през септември.

Иван Иванов

Съдържание

4–7. НАКРАТКО

8–11. **БЪЛГАРИТЕ В ЧЕХИЯ**
ЕДНА МУЗИКАЛНА ФИЕСТА
С ИВО ПАПАЗОВ, ПЕТЪР РАЛЧЕВ,
ГЕОРГИ ЯНЕВ И СТОЯН ЯНКУЛОВ;
НОВ ЧЕШКО БЪЛГАРСКИ
РАЗГОВОРНИК;

ИЗЛОЖБА НА ХУДОЖНИКА
ВЕНЕЛИН ВЪЛКАНОВ В ПРАГА;
БЪЛГАРСКИ ОПЕРНИ ПЕВЦИ
НА СЦЕНАТА НА ДЪРЖАВНАТА
ОПЕРА В ПРАГА

12–14. **ПОЛИТИКА**
МАРГАРИТА ГАНЕВА –
ОСНОВНОТО Е УМЕНИЕТО
ДА КОМУНИКИРАМЕ
ПОМЕЖДУ СИ

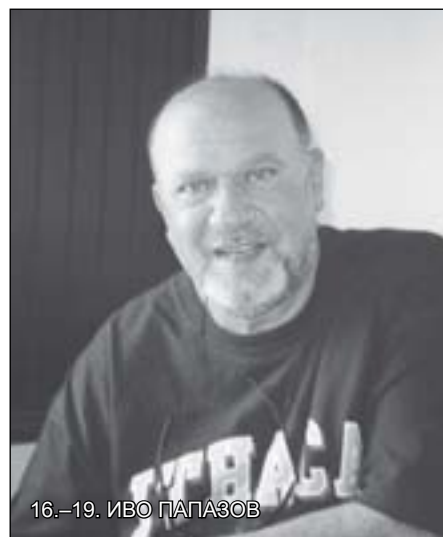
15. **ПРОФИЛ**
ВЪЛЬО РАКОВСКИ – ИСТИНСКАТА
ПОЕЗИЯ Е НЕЩО СЪКРОВЕНО

16–19. **ИНТЕРВЮ**
ИВО ПАПАЗОВ - ИБРЯМА –
МУЗИКАТА НЕ СЕ УЧИ, ТРЯБВА
ДА Я ЧУВСТВАШ

20–23. **НА ПЪТ**
ЕДНА ЕСЕН В АМЕРИКА

24–25. **КУЛТУРА**
ЖОРЖ ПАПАЗОВ – ПОЗНАТ
И НЕПОЗНАТ

26–29. **ПАМЕТ**
130 ГОДИНИ ОТ ГЕРОИЧНАТА
АПРИЛСКА ЕПОПЕЯ

16.–19. ИВО ПАПАЗОВ

12.–14. МАРГАРИТА ГАНЕВА

27.–29. 130 ГОДИНИ АПРИЛСКА ЕПОПЕЯ

20.–23. ЕДНА ЕСЕН В АМЕРИКА

Българска делегация, водена от **Сергей Станишев**, се среща с папа Бенедикт XVI във Ватикана по повод 24 май. Папата подчерта, че България е пример как трябва различни по естеството си партии да работят заедно за страната си и да постигат важни стратегически цели на евроинтеграцията.

Сергей Станишев подари на папата медно копие на плащеница от 17 век "Успение на св. Иван Рилски" от Рилския манастир.

"Съдбата на Балканите зависи от България и Румъния", заяви **президентът Георги Първанов** пред държавните глави на 12 страни от Централна и Източна Европа, които се събраха на 19 май в курорта "Ривиера" край Варна, за да обсъдят бъдещето на региона. Европейският съюз отложи решението за датата на присъединяването на България и Румъния към ЕС за есента. Въпреки, че правителството прие доклада като "обективен" и реалистичен, на практика това е най-лошата оценка за България получавана досега от Европейският съюз.

Парламентът ратифицира споразумението със САЩ за сътрудничество и съвместно използване на военните бази в Безмер, Ново село и граф Игнатиево.

Световноизвестният професор физик **Минко Балкански** дари 1 000 000 лева на училището в Нова Загора, за да направи собствен театър.

Италианският премиер **Романо Проди** е привърженик на идеята България да стане член на Европейския съюз на 1 януари 2007 година. Това е заявил българският премиер Сергей Станишев след срещата си с Романо Проди в Италия.

Професор Георги Марков каза в интервю за в-к "Сега", че днешните политици нямат морал. "Няма я личността, не говоря за диктатор, но трябва да има силна личност, която да поеме отговорността. Рискът при силните личности е, че като си отидат, има политически кризи", допълни българският учен.

Министри се разбунтуваха срещу висшия съдебен съвет, който назначи 85 магистрати

без конкурс и не спази закона. Това стана на 17 май, когато шефът на Европейската комисия Жозе Мануел Барозу и еврокомисарят по разширяването Оли Рен обясниха на правителството у нас, че искат прозрачни действия в Темида. "Безобразие!", бе коментарът на външния министър Ивайло Калфин.

Турска организация, учредена от Мендерес Кюнтюн, в присъствието на 50 делегати е поставила искане турският език да бъде признат за втори официален език в България.

МВР разсекрети част от архивите си. Бяха извадени досиетата на 11 редактори и водещи журналисти, между които и на популярния журналист Георги Коритаров. Журналистът е имал кодово име Алберт и на българските читатели бяха предоставени част от 11-те му доноса срещу състуденти и приятели. В досието на Кеворк Кеворкян липсват конкретни материали, но е запазена лична кодова карта. Журналистите и обществеността негодуват по повод на това, че не са разсекретени всички досиета, а има избирателен подход при отварянето им. Според бившия министър на МВР Бонев, цялата истина не е в изваждането на досиетата, а в унищожаването им.

Движение "**Гергьовден**" предлага мораториум върху строителството по Чернооморието, докато общините не приемат общите си устройствени планове. Строителството на хотели и комплекси е унищожило Райският залив, Южният бряг на Несебър, както и пространството между Равда и Несебър.

"Царят няма перспектива при мене, макар, че като човек го уважавам", заяви **Бойко Борисов**, кмет на София и подчерта, че подкрепя Георги Първанов за втори мандат при президентските избори в България.

Засякоха **12 хил. тона месо**, заразено с птичи грип в румънски магазини. Според в. "Стандарт" ветеринарите предупреждават, че опасността от птичи грип е по-сериозна от всякога. Властите в Румъния конфискуват месото от магазините, но се предполага, че огромна част от него е вече изконсумирана. Има данни за нови огнища на зараза в румънската столица, около Брашов и Вранча. Най-тревожното е, че заразата се разпространила в румънски птичи комбинати. В засегнатите области са избити над 1 000 000 птици. Световната здравна организация съобщи, че вирусът вече може да се предава и от човек на човек. В България започва интензивна кампания за предпазване от заболяването сред лица от ромски произход и фермери, които са сред най-рисковите групи. Най-

близкото огнище със зараза на румънска територия е на 80 км. от България.

Железен меч, открит при разкопките край язовир "Чаталка" и пазен от близо половин век в Старозагорския исторически музей, е според Главния уредник на музея Д. Янков може би находка, свързана с някогашния северен път на коприната. Експонатът е включен в изложба в Бон, която е посветена на династията Ксиан и е открита през пролетта на тази година.

Собствениците на коли ще бъдат освободени от **пътен данък** само ако откарат и предадат стария си автомобил на авторорма. Това гласят промени в Закона за местните данъци и такси, приети в Министерския съвет.

"Съкровищата от Драма и Серес са български", заяви професор **Божидар Димитров**, директор на Националния исторически музей и подкрепи твърдението с факти от историята.

Военната служба за млади наборници ще бъде отменена от 2008 година. Това предвиждат поправките в Закона за отбраната и въоръжените сили, приети в Народното събрание.

Одобрените от МС промени в Наредбата за пенсии и осигурителен стаж. МС предвиждат възможност за купуване на **трудова стаж за пенсия**. Хората с недостигащ трудов стаж ще могат да го купуват, но не за повече от 5 години. Купуването ще може да става наведнаж или на части. Пенсионната възраст за мъжете сега е 63, а за жените – 58 години.

Правителството смята да сложи край на беззаконната търговия с горива в безмитните зони на граничните пунктове. Одобрен е проект на Закона за безмитната търговия, според който леките коли и автомобили няма да могат да зареждат с евтини горива от бензиностанциите в безмитните зони на наша територия, когато влизат в България. Изключения ще правят камионите, но за тях е въведен лимит от 500 литра.

Петър Мичев-Педро е сред най-скъпо продаваните български художници. Радва се на голяма слава в цяла Европа, но е популярен и зад океана. Негови картини притежават и Джордж Буш и Владимир Путин. **Петър Мичев** е имал 85 самостоятелни изложби и е продал повече

от 12 000 картини. В Париж картините му се излагат в реномирани галери като “Рома-нет”, намираща се между Лувъра и Латинския квартал.

Датчани са готови да **инвестират в изграждането на паркинги и гаражи** в София. Това стана ясно след среща между представители на столичната община и Датски пенсионен фонд.

Жителите на **Бояджик** отпразнуваха свят празник. Те почетоха паметта на загиналите си сънародници по време на априлското въстание. На 29 май 1876 година – денят в който четата на Христо Ботев стъпва на българска земя, аскерът и башибозуците на Шевкет паша извършват кръвав погром на въстаналото село Бояджик. С героизма на въстанието и дадените жертви, ямболското село се нарежда до легендарните Батак и Перушица.

Чешката фирма **Елтодо** е готова да поеме стопанисването на осветлението на София. Това се разбра от срещата на кмета Бойко Борисов и президента на фирма Елтодо. Те са разговаряли за проект, свързан с оста София-Прага-Брюксел, който ще даде възможност столицата ни да получи достъп до еврофондовете и до инвестиционните проекти. Компанията възнамерява да инвестира 1 млрд. евро за изграждането на завод за осветителни тела в София.

Световно известният фотограф **Кенет Гарет** пристигна в България, за да направи серия от снимки за декемврийския брой на списанието “Национал Географик”. “Видяното от мен е удивително”, сподели фотографа при посещението си на Перперикон и Голямата Косматка.

ЮНЕСКО може да извади части от резервата “Пирин” от списъка на световното природно наследство. За това алармираха екоорганизациите “За земята” и сдружение “Балкан”. Според тях до това решение се е стигнало заради ски зоните в Банско и Добринище, чието строителство нарушило Конвенцията за световното природно наследство.

Според **Националната агенция за приходите** богатите хора у нас са 53 000. Те са декларирали доходи за над 7200 лева пред данъчните власти. За сравнение, година по-рано заможните са били 48 315 души, или увеличението им е с 5 000.

Лий Кърслейк, барабанист на легендарната група “Юрая Хийп”, едва не загуби съзнание от изтощение след концерта, който събра над 5000 фенове на площад “Независимост” във Варна.

Очаква се около **100 000 земеделски производители** да получат директни плащания от Европейския съюз, въпреки, че едва 165 отговарят на изискванията за минимална площ.

Мястото, където е разстрелян **Никола Вапцаров**, е дадено под наем за 10 години на фирма, която смята да вдигне ресторант с площадка за барбекю. Става въпрос за комплекса “Гарнизонно стрелбище” в Южния парк до столичния хотел “Хилтън”. Мястото е обявено за културен, исторически и архитектурен паметник с национално значение и досега се стопанисваше от фирмата “Егида”.

Да върне някогашната слава на **езерото “Ариана”** възнамерява Бойко Борисов. Идеята е прекрасна, но мнозина софийнци са скептически настроени, защото от години това бляскаво място е оставено да запустее и се е превърнато в развалина. Парзалката и околността около “Ариана” са били център на бурен обществен живот в миналото.

С 9 победи и 3 ремита завърши **Веселин Топалов** шахматния си сеанс с еврокомисари в Брюксел. В края на състезанието Топалов сподели, че е изключително изненадан от добрата подготовка и успешното участие на своите партньори.

Италианската полиция разби мрежа за търговия на деца в рамките на мащабна операция под името “Елвис България”. Арестувани са 41 души, от които 5 български граждани от цигански произход в България, Италия, Германия и Австрия, съобщи БС. Разследването започна през 2003 година. Освен за трафик на хора, те ще бъдат съдени за трафик на дрога, пране на пари и нелегална емиграция.

Съществува реална опасност от 1 януари 2007, България да изпита **недостиг** от

медицински сестри и акушерки, предупреди министър Радослав Гайдарски. Българските медицински сестри завършват със степен бакалавър и отговарят на изискванията на ЕС. Само в Англия има недостиг от 150 000 медицински сестри.

Червеният пипер води класациите на стоките в България, за които не е ясно къде са произведени. Те тръгват от гаражи или от нелегални цехове. Проверката показва, че сред съмнителните стоки често са и детски сокове, запечатани в пластмасови чаши, както и закуски от соя.

Електронен чип с биометрични данни ще се въгражда в българските визи. За целта всички наши посолства и консулства ще бъдат оборудвани със специална апаратура за снемане на данни, като след това ще се записват в чипа. Изискванията за въграждане на носител с данните е валидно за всички страни от ЕС и Америка. Данните от лицевата биометрия и пръстовете отпечатъци ще бъдат включени в специална база данни. След като страната ни се включи в Шенгенската информационна система, базата ще се обедини с тези на другите страни. Граничните пунктове ще са оборудвани със специални електронни четци, с които ще се разчитат записите от всички визи с електронни носители. До края на годината ще бъдат оборудвани 6 такива пункта в дипломатическите ни представителства.

След 30 години работа по един от най-мащабните си проекти, българският скулптор **Георги Чапкънов** осъществи мечтата си и изложи скулптурата си “Човекът минава през стена” в Берлин. Тази скулптура, символизираща жаждата за свобода и силата на духа, бе открита по повод дните на българската култура в Германия от госпожа Зорка Първа нова, съпруга на българския президент.

Група, която е част от политическата върхушка у нас застрашава живота на кмета на София **ген. Бойко Борисов**. Това съобщи Борисов, коментирайки освобождаването на мафията Сретен Йосич в предаването на журналиста Коритаров по Нова телевизия. Няколко служби от чужбина са подали данни за тази заплаха, уточни Бойко Борисов, но отказа да коментира подробности по случая.

Българските учени ст.н.с. Христофор Ванков от Института за ядрени

изследвания при БАН, ст.н.с. Галина Манева, д-р Петър Темников и докторант Васил Вергилов участват в европейски екипи за космическото лъчение, които откриват как се ражда радиацията. Целта на изследването е чрез европейския телескоп "Маджик" да се разбере какъв е произходът на космическите лъчи. Телескопът се намира на Канарските острови и огледалото му е с диаметър от около 17 метра. Екипът е от около 130 учени от Германия, Испания, Финландия, Полша, Армения, България и САЩ.

Върховната касационна прокуратура е започнала **проверка в Националния исторически музей**, съобщи главния прокурор Борис Велчев. Той съобщи, че все още не са започнати проверките на археологическите музеи във Велико Търново, Пловдив и Хисаря, заради изключително големите мащаби на работата. Проверката в НИМ е в рамките на започналата акция за разкриване на нелегална търговия и трафик на предмети с историческа стойност, започнала през месец март.

Кардинал Анджело Содано - главен секретар на Ватикана и дясна ръка на папата, бе на посещение в София по повод откриването и осветяването на католическата катедрала "Св. Йосиф".

Архангел български се говори още в Косово. Гораните в Косово откриха свое културно-просветно дружество "Български мохамедани" и са под наблюдение на властите в Косово, защото отказват да научат албански. Още през 1916 година проф. Йордан Иванов казва за гораните: "Откакто пазвите на Шар планина станаха подстъпни за наблюдение и разузнаване, разкри се цялата истина, за която по-рано имахме смътни представи. Думата ми е за Гора... Цялата тази котловина се обитава от старо-българско население горани, горалии".

Руснаци купуват за 500 000 евро **парцели по морето**, съобщи Димитрина Узунова от агенцията за недвижими имоти "Адрес". Предпочитани са свободни терени за строителство на ваканционни селища, хотели и дори жилищни кооперации. Руснаците изместиха британците на пазара за недвижими имоти у нас.

Изгоря къщата на **Венета Ботева**, съпруга на поета и революционера Христо Ботев. Домът ѝ във Велико Търново бе обхванат от пламъци на 30 май. (С.Д.)

Чешката компания ЧЕЗ и Агенцията за приватизацията подписаха в началото на май договор за приватизация на ТЕЦ "Варна". Придобиването на централата с обща инсталирана мощност 1260 мегавата ще увеличи производствения капацитет на ЧЕЗ с близо 10 процента. Министърът на икономиката и енергетиката Румен Овчаров и ЧЕЗ подписаха меморандум за създаване на инвестиционен фонд. Чешката компания се задължава да инвестира 40 млн. евро през следващите четири години и ще плати 206 млн. евро за сто процента от акциите на ТЕЦ "Варна". Още близо 100 млн. евро ще бъдат вложени за 16 процента увеличение на капитала на централата. Така общата инвестиция на ЧЕЗ достига 306 млн. евро.

Армията не може да бъде професионализирана напълно преди края на 2008 г. според новото ръководство на Генералния щаб, тъй като не достигат технически възможности за ускорен подбор на кадрови войници. Съществуващата учебно-материална база не позволява да бъдат по-бързо подготвени професионалните войници. Освен това кандидатите не достигат, а от явилите се досега са избрани едва 700 души за година.

Законът, наречен от депутатите "Сакскобургготски" е резултат от дейността на българско-баварска група, ръководена от вицепремиера Ивайло Калфин. Законът блокира възможността да се придобиват владения по давност. Той спира за 2 години взимането на имоти по право след ползване. Законът не е директно насочен срещу царя, но със сигурност ще го засегне. Според "Стандарт" Симеон владее "Врана" от 18.9.2001 г. До изтичането на 5-годишната давност остават още 110 дни. Областният управител на София Тодор Модеви, кметът Бойко Борисов трябва незабавно да заведат искове за възстановяване на собствеността. Единствено законен и безспорен имот на Симеон е купеният от цар Борис Трети в с. Баня.

Един милион българи са недоволни от личния си лекар, 500 000 души ще сменят джипито си, съобщиха от Здравната каса. Пациентите се оплакват, че лекарите не им дават направления за специалист и изследвания. Някои хронично болни твърдят, че им искат такса, въпреки че са освободени от нея. Има оплаквания и от бременни, че докторите им искат пари за раждане и прегледи, а те също се поемат от НЗОК.

"България Ер" откри директна линия Бургас – Лондон. Цената на двупосочния билет е 199 евро, а полетите ще се извършват всеки вторник и петък. В началото на

юни авиокомпанията открива полети от Бургас до Мадрид и Дъблин. През този летен сезон "България Ер" лети с директно от Варна до Милано и от Варна до Амстердам и Мадрид.

Управляващите не могат да убедят Европейската комисия, че с приетите преди около два месеца конституционни промени не се засяга независимостта на съдебната власт. За спорния текст, свързан с правомощията на министъра на правосъдието, предупреди дясната опозиция и еврокомисарят Оли Рен още по време на дебатите на законопроекта. БСП, НДСВ и ДПС обаче приеха текста, макар да беше ясно, че ще той създаде проблеми с членството ни в Европейския съюз. ЕК поиска да бъдат отстранени всякакви съмнения относно независимостта на съдебната система в България и да се внесе повече яснота относно правомощията на правосъдния министър.

На церемония в Министерството на отбраната в присъствието на президента Първанов досегашният началник на Генералния щаб Никола Колев предаде поста с тригодишен мандат на приемника си ген. Златан Стойков. Георги Първанов изтъкна, че Българската армия е стабилна институция и неслучайно е на първо място по обществено доверие. По-късно президентът награди ген. Колев с орден "Стара планина" – първа степен с мечове. Ген. Никола Колев ще бъде съветник на президента по военната сигурност.

Зелен бряг ще се казва вилното селище в подножието на нос Калиакра, чийто

инвеститор е “Калиакра инвест” ООД. Общата стойност на вложението е в размер на 70 милиона евро.

Българската медийна коалиция прие инициативата на доц. Георги Лозанов за стартиране на кампания “Чисти гласове”. Главните редактори и собствениците на медии са призвани да покажат публично досиетата си, ако имат такива. Лозанов призовава досиетата да бъдат отворени още преди влизането ни в ЕС чрез създаване на ясен закон, който да регламентира процеса. БМК смята, че всяка връзка със службите на бившата Държавна сигурност означава зависимост. В момента българите са свидетели на манипулации и избирателно изваждане на досиета. Такъв е случаят с досието на журналиста Георги Коритаров, което извади вътрешният министър Румен Петков. Гиньо Ганев е призван да поеме отговорностите си на омбудсман и да се застъпи за правото на информация на гражданите.

Чешкият президент Вацлав Клаус посети през втората половина на май ТЕЦ “Варна”, който е вече собственост на ЧЕЗ и заяви, че входният билет за Европейския съюз не е билет за рая.

Според Клаус в ЕС голямо значение имат интересите и всяка страна трябва да си намери мястото и да го завоюва. Клаус, който се определя като еврореалист и привърженик на запазване на националния суверенитет, вижда настоящата европейска интеграция като отслабване на демократичните процедури и въвеждане на масиран протекционизъм.

Министър Румен Петков връчи на премиера Станишев и на Главния прокурор Борис Велчев списък на 304 лица с предварителни производства срещу тях, които до момента са на свобода. На някои от въпросните лица е налагана мярка за неотклонение “задържане под стража”, но впоследствие тя е била изменена. Сред тях има “крупни фигури” с тежки и системни престъпления, като кражби на коли, кражби на домове, трафик на наркотици и разпространение на фалшиви пари.

Генералният директор на Националната ветеринарномедицинска служба доц. Жеко Бойчев каза, че в България засега няма опасност от птичи грип, макар че в съседна Румъния пламнаха нови

огнища на зараза. Той заяви, че ветеринарната служба ще увеличи своя персонал на основните гранични пунктова в Русе и Видин. Подчерта също, че се унищожават всички продукти, които се внасят в България и за които няма ветеринарни удостоверения. Заразените райони в Румъния са вече 115 съобщиха от румънското министерство на земеделието. Световната здравна организация сочи, че бързото разпространение на птичи грип в Румъния е безпрецедентно в световен мащаб.

Журналистът Георги Коритаров разказа пред Нова телевизия, че е бил вербуван от бившата Държавна сигурност още в университета, след като службите го шантажирали с факта, че се е уволнил предсрочно от казармата с фалшиво медицинско. Коритаров призна, че е бил агент на Шесто управление в ДС с псевдонима “Алберт” и впоследствие бил прехвърлен в Първо главно управление по линията на външнополитическото разузнаване, където работил по три направления – югославско, китайско и румънско. Десет години бил агент на ДС, след което през 1984 г. бил отстранен от разузнаването. Коритаров сътрудничил, защото мислел, че работи за България.

Директорът на Националната разузнавателна служба ген. Кирчо Киров обяви, че е готов да представи разсекретени материали от архива на службата. Съществуват обаче мнения, че не трябва да се разсекретяват имената на агентите на разузнаването, за да не рухне цялата разузнавателна система на България.

Националната разузнавателна служба обжалва разрешен достъп до документите на бившата ДС, свързани с убийството на Георги Марков. Журналистът на в. “Дневник” Христо Христов заведе и спечели дело в Софийския градски съд срещу отказа на шефа на НРС ген. Кирчо Киров да предостави достъп до ключовите документи на бившето Първо главно управление (ПГУ) на ДС, свързани с убийството на Георги Марков. Архивите на ПГУ са част от тези на ДС, които по силата на Закона за защита на класифицираната информация трябваше да бъдат разсекретени още през 2003 г. и предадени на публичен достъп в Държавния архив.

Министърът на здравеопазването Радослав Гайдарски съобщи, че няма да внесе закон за приватизацията на болниците, ако парите от нея не отидат в здравната система. Той настоява, че парите трябва да се внесат в Здравното

министерство, а не в министерството на финансите. Здравното министерство е изчислило, че болниците притежават 1 милиард лева в ненужни имоти. Точно толкова пари са необходими за подмяна на остарялата апаратура в болниците.

Министър Румен Петков заяви, че няма данни в правителството да има хора, обслужвали Държавна сигурност. Той заяви, че президентът Георги Първанов не е бил сътрудник на ДС и че Кеворк Кеворкян е фигурирал в ДС под псевдонима “Димитър”, но имал само картонче, а не цяло работно досие като Георги Коритаров.

В проведената през май Втора среща на българските медии в Чикаго участваха 30 български медии от 14 страни. Темата за дискусии бе “Националната идентичност и образът на България по света”. На срещата българите в чужбина поискаха обединение на всички български училища зад граница. По предложение на Юрий Воденичаров, издател на парижкия вестник “Алтернатива” и на сайта България-Франс, се обявява конкурс на българските медии по света, наречен Алеко Константинов. Максим Минчев съобщи, че вече е регистрирана Асоциация на българските медии по света.

Главният прокурор Борис Велчев поиска имунитет на лидера на “Атака” Волен Сидеров с обвинения за лъжесвидетелстване и сколоняване за лъжесвидетелстване. Главният прокурор е изпратил искане за сваляне на имунитета и на народния представител Павел Чернев, доскорошен член на “Атака” поради извършен от него побой в началото на тази година над Ивайло Дачов пред студиото на телевизия “СКАТ”. Депутатът Чернев е замесен в скандала на автомагистрала “Тракия”, на която шофьорът на лидера на “Атака” Волен Сидеров – Любомир Бакърджиев преби младеж, чиято кола засекла колата на Сидеров. Чернев бил накаран от Сидеров да поеме вината за Бакърджиев, след което се отметна от думите си. (М.З.)

ЕДНА МУЗИКАЛНА ФИЕСТА

С ИВО ПАПАЗОВ, ПЕТЪР РАЛЧЕВ, ГЕОРГИ ЯНЕВ И СТОЯН ЯНКУЛОВ

Гостуването в Прага на всяко едно от тези имена поотделно би било събитие. Фактът, че тези четири големи звезди на българската народна музика свириха заедно на 9 май в Lucerna Music Bar, е повод да говорим не за събитие, а за безпрецедентен по своето значение концерт, който без никакво преувеличение ще остане паметен за всеки един от петстотинте щастливци, които тази вечер се намираха в залата. Показателно за това с каква слава и репутация се ползват по света имената на Ралчев, Папазов, Янкулов и Янев е и фактът, че освен нашите сънародници сред посетителите имаше много чехи, американци, немци и италианци – любители на българския фолклор. В продължилния три часа концерт звучаха мелодии и хора от всички кътчета на Бъл-

гария. Шопски, добруджански и странджански ритми се смесваха с тракийски мелодии, а четиримата виртуози на сцената караха публиката да следи със затаен дъх всеки един порив на тяхната безкрайна музикална инвенция. Тъпанът и множеството ударни инструменти на Янкулов създаваха огнена ритмична основа, върху която кларинетът, акордеонът и цигулката на Папазов, Ралчев и Янев се преплитаха във взаимни диалози и надсвирвания като природна стихия, която помита всичко по пътя си към сърцата на слушателите. Не случайно концертът кулминира със спонтанно възникналото огромно хоро, на което се хващаха и чужденци, завладени от еуфорията на българската музика. Музикалната магия на четиримата инстру-

менталисти, които от години разнасят славата на родния ни фолклор по всички континенти на планетата, накара всички ни в тази незабравима вечер да усетим багрите на българската сватба, да забравим за проблемите на ежедневието и да се пренесем за няколко часа в един нереален свят. При подобни големи музикални събития прожекторите са насочени към звездите на сцената и тяхните лъчи рядко достигат до тези, без чиято неуморна работа и съпричастност нямаше да станем свидетели на този изключителен концерт. Затова нашите благодарности са одправени и към Петя Бъркалова, Мария Захариева, Георги Бечев, сдружение “Възраждане”, Българския културен институт и Посолството на Република България в Чехия. **(И. И.) Снимки: Ярослав Балвин**

НОВ ЧЕШКО БЪЛГАРСКИ РАЗГОВОРНИК

Издателство “Монтанекс” издаде през май тази година Чешко-български разговорник, предназначен за чешките туристи, за които България през последните години става все по-популярна дестинация. “Аз бих искала чрез този разговорник чехите отново да обявят България”, казва авторката Сирма Зидаро-Коунова, дългогодишна председателка на Българския културен клуб в Острава. Книгата съдържа основи на българската граматика, запознава читателите с особеностите на българското произношение

и дава практически съвети за това как чехите да се чувстват в България като у дома си. Разговорникът е написан с чувство за хумор и включва богат илюстрационен материал. Чешко-българският разговорник можете да си поръчате на www.vsechnyknihy.cz, на адрес Montanex-distribuce, s.r.o., Kutuzovova 25, 703 00 Ostrava, на телефон 596 621 133, на факс 596 627 848 или на e-mail vsechnyknihy@vsechnyknihy.cz **(М. З.)**

БЪЛГАРСКОТО КИНО ВЪВ FEBIO FEST

Българското кино и тази година присъстваше на филмовия фестивал FEBIO FEST, който за втори път се проведе във Village Cinema Anděl в центъра на Пражския Smíchov. Самата атмосфера на фестивала е леко провокирана от растящия модерен център на младите чехи и хората със динамичен заряд Anděl city. Не случайно един от гаражите на модерния мултиплекс се превръща в танцова и музикална арена на закаднелите за стойности събития млади хора. В стила на хепънинг тук се редуват джаз, фолк, рок, фънк, етно... всички са в общия ритъм на филм, музика, забава.

В тази атмосфера филмът на Георги Дюлгеров "Лейди Зи" се чувства в свои води и по реакцията на публиката става ясно, че филмът прониква до душите на младата публика, дава поводи за размисъл, а дори и за по-дълбоко вглеждане в себе си. Филмът беше прожектиран в рамките на програмата Световно ново кино II. Той разказва историята на Златина (ролята играе младата талантива

Анелия Гарбова), израстнала в Дом за изоставени деца, която отказва да ангажира чувствата си във сериозна връзка, търсейки себе си и опитвайки се да разбере света около себе си през призмата на новото време, пълно със понякога неприятни изненади и изкушения. Спорно е дали представата за нашето време и българската действителност в началото на XXI век е лутащата се Златина заедно със интересен представения образ на младия шампион и

инструктор по стрелба, опитващ се да предпази главната героиня от крачката към тъмния и пълен с опасности живот на лека жена. Сюжетът тече сравнително леко и оставя отпечатък за характера на времето ни: пълно с илюзии, надежди, силно желание да обичаме и да бъдем обичани, горчиви разочарования, склонност към рискови авантюри. Във филма е преплетена и етническа нишка, но тя не е доминираща, а по-скоро дава колорит на традиционната българска атмосфера.

Филмът на Георги Дюлгеров е спечелил Голямата награда на филмовия фестивал в Сараево през 2005 г. След "Мила от Марс", който бе представен на миналогодишния фестивал FEBIO FEST в Прага и мина с голям успех - всички прожекции бяха продадени, създаденото от съвременната българска кинематография оставя впечатление на качествена, актуална и напипваща пулса на времето продукция. Съжаление може да предизвика сравнително малкото произведени филми, но е очевидно съживяването след годините на застой. (М.К.)

ПРАГА – СЪРЦЕТО НА НАРОДИТЕ

В края на май за осми пореден път се проведе международният фестивал "Прага-сърцето на народите", организиран от сдружение "Лимбора" и Кметството на Прага. Тази мултикултурна и мултиетническа акция е най-голямата обща проява на народните малцинства в Прага, тъй

като в нея участват 16 сдружения и организации. Традиционният фолклор се представя на фестивала като част от чешката и световната култура. Всеки концерт е доказателство за това, че музиката, песента и танца са универсални езици за разбиране между народите. В тазгодишното

издание участваха 500 души от 19 държави. Във фестивала взе участие и танцовият състав "Тергьовден" от Раднево, който плени с българските хора, ръченици и уникални носии възторжената пражка публика.

(М. З.)

БЪЛГАРСКИ ОПЕРНИ ПЕВЦИ НА СЦЕНАТА НА ДЪРЖАВНАТА ОПЕРА В ПРАГА

Пражката държавна опера постави в края на март рядко изпълняваната опера на Джузепе Верди “Сицилиански вечерни”. Макар че в Прага тази изключително трудна за инсценизация и интерпретация творба звучи в Ставовския театър само четири години след парижката ѝ премиера, последната ѝ постановка в Чехия е от началото на 60-те години на миналия век. Интересно е, че в новата постановка на “Сицилиански вечерни” са ангажирани трима български певци. Сред интерпретаторите на ролята на Ариго изпъква името на Бойко Цветанов, който суверенно се справя с изключително труд-

ната роля на сицилианския въстаник и син на френския тиранин. Неговият голям и красив глас, стабилните му височини, както и умението му да се превъплати в образа на разкъсвания от страсти и отговорности водач на народното въстание, завладяха пражката публика. В ролята на Елена са ангажирани и две българки - Анна Иванова-Тодорова, солистка на Държавната опера в Прага и Христина Василева, солистка на операта в Либерец. Анна Иванова –Тодорова, която през последните години преминава от лирико-колоратурния към спинтовия и драматичен репертоар, демонстрира в ролята на Елена

силно сценично присъствие и добра вокална техника. Тя майсторски превъплъщава изпълнената с любов и отмъстителност Елена. Христина Василева със своя красив и добре школуван спинтов сопран е, може да се каже, новото българско откритие на пражка сцена. В новата постановка на “Сицилиански вечерни” българските оперни певци показват уменията си да се превъплъщат в изключително сложните във вокално и драматургично отношение роли, както и невероятната красота на гласовете си. За тях бяха заслужените аплодисменти на публиката. (М. З.)

ВИСОКА НАГРАДА ЗА БЪЛГАРСКА БОХЕМИСТКА

В рамките на 12 международен панаир на книгата в Прага с престижната награда “Бохемика” за принос към чешката култура бе наградена известната наша бохемистка Маргарита Кюркчиева. В своята дългогодишна дейност тя е превела повече от 60 заглавия от чешки език, включително и два сборника на чешката литература, съставителка е на българо-чешки и чешко-български речник на техническите термини, превела е голям брой филми, правни и технически текстове, участвала е при множество симултанни преводи. На тържеството, организирано от Obec spisovatelů и Nadace Český literární fond, присъстваха преводачи, писатели, издатели, гости на панаира на книгата. Към многобройните поздравления на присъстващите се присъедини и Българският културен институт в Прага. (А. М.)

ИЗЛОЖБА НА ХУДОЖНИКА ВЕНЕЛЕН ВЪЛКАНОВ В ПРАГА

Българският културен институт в Прага организира изложба - илюстрации на детски книги на известния наш художник Венелин Вълканов. Тя се състоя по време на 12-тата международна изложба-панаир на книгата в чешката столица от 4-ти до 7-ми май, където имаше и щанд с български книги. Художникът е илюстрирал повече от 100 книги за деца и юноши, които освен в България са издавани и в Япония, Германия, Полша, Естония...

ПОСЛАНИЦИ НА БЪЛГАРСКИЯ ДУХ В ПРАГА

МАРИЯ ЗАХАРИЕВА

По случай 24 май Българският културен институт организира в Българското училище в Прага среща с писателя Антон Дончев, с поета и издателя Иван Гранитски, с композитора и пианиста Ценко Минкин, с цигуларя Владимир Владигеров и с актрисата Райна Василева. На импровизиран щанд беше изложена част от продукцията на издателство “Захари Стоянов” и всеки от посетителите имаше възможността да си купи компакт-диск или книга, както и да получи автограф от Антон Дончев и Иван Гранитски.

Нашите видни интелектуалци размишляваха заедно със слушателите за българската национална идентичност и за българския дух. Райна Василева прочете откъс от „Време разделно”, най-известния роман на Антон Дончев, преведен на 29 езика. Владимир Владигеров изсвири на цигулка творби от Марин Големинов и Ценко Минкин. А композиторът Ценко Минкин, чийто подобие с младия Яворов е повече от очевидно, импровизира на пиано по романа “Време разделно” и изпълни композицията си Panis angelicus.

Думите на писателя Антон Дончев се връзваха дълбоко в съзнанието ни. “Съществува една държава на духа, на българския дух, която е просъществувала повече от 1000 години. Нашата първостепенна задача е да запазим именно държавата на българския дух... Дали това, което в момента възприемаме като поражение на българщината, не е едно разпространение на българския дух. Ако ние успеем да запазим тази светлина в съзнанието на българите, ще означава, че ние сме се пръснали по света, за да носим светлината и силата на българския дух”.

Иван Гранитски, който определи себе си като отварящият и затварящият духовните врати пред необятните таланти, каза: “Заедно с Вас, които сте посланици на българския дух в Прага, ние можем да се преборим за оцеляването на българския дух”.

Издателят Иван Гранитски стои пред импровизирания книжен щанд в салона на Българското училище. Моля го да ми отговори на няколко

въпроса. “Искам да Ви подаря своята книга “Пазар на роби с бюста на Волтер”, казва той и като започва да ми пише посвещение, ми рицитира стиховете на Борис Христов “... Мария - жената на всички мъже и на мъртвите даже”. Пред мен всъщност е поетът Иван Гранитски.

Г-н Гранитски, Вие сте директор на издателство “Захари Стоянов”, което издава предимно българска литература. Откога съществува това издателство и какви са неговите цели?

Издателството е създадено през 1997 г. До този момент е издало над 1100 заглавия, от които 800 – с българска литература. Една от най-важните ни поредици е “Българска класика”, която е от 120 тома. Но имаме над 25 поредици с детска литература, философия, икономическа и справочна литература.

Амбицията на това издателство е да укрепи българския дух и да се опита да издаде по-забравени творби – например на Михалаки Георгиев, Тодор Влайков, Неофит Бозвели. Това са автори, които не са издаван повече от 30 години. Издаваме и съвременна българска литература. Имаме многотомни издания на Антон Дончев, Евтим Евтимов, Валери Петров, Ивайло Петров и др.

Откъде намирате средства да издавате тези книги? Поредиците, които изброихте, определено не са комерсиални.

Да, доста е трудно. Ние обикаляме много из България и из българските културни центрове в чужбина. Слава богу, все още се намират патриоти-родолюбци да помагат на една или друга наша книга. Но и тези стотици срещи, които имаме, са една форма на книгоразпространение, която допълнително носи тази възможност. Важно е човек да има идеи и дух и да може да ги осъществи.

Сигурно това Ви струва много труд и нерви....

Да, много нерви, но благородната кауза си заслужава.

Виждам, че издавате и поезия. Четат ли българите все още поезия? Много се материализираха хората напоследък...

Абсолютно права сте. Но има една постоянна аудитория, която чете и обича поезия и истинско изкуство. Ние организираме и много срещи специално с млади хора по цялата страна и виждаме възраждането на интересите към сериозната книга, включително и към поезията. В България има много таланти хора, които пишат поезия и ние се опитваме да ги открием, да издадем техните творби и да им помогнем в първите им стъпки. Това е най-важното. ■

МАРГАРИТА ГАНЕВА

ОСНОВНОТО Е УМЕНИЕТО ДА КОМУНИКИРАМЕ ПОМЕЖДУ СИ, КАЗВА ПЪРВАТА ЖЕНА - ПЪЛНОМОЩЕН МИНИСТЪР В ПОСОЛСТВОТО НА БЪЛГАРИЯ В ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА

ТЕКСТ: МАРИЯ ЗАХАРИЕВА, СНИМКИ: МАРИЯ ЗАХАРИЕВА И АРХИВ

За това какъв е пътят от мениджмънта към дипломатическата кариера, как изглежда чешката столица след Пражка пролет, какви са българо-чешките взаимоотношения и какво ще донесе на България пълноправното ѝ членство в Европейския съюз - на тези и на много други интересни за широката аудитория теми разговаряме в българското посолство в Прага с пълномощния министър Маргарита Ганева.

Г-жо Ганева, Вие сте за втори път на дипломатическа работа в българското посолство в Прага, но и преди това сте пребивавала многократно в Чехия. Какви са първите Ви спомени оттук? Може да се каже, че съм за пети път подълготрайно в Чехия. Семейството ми има

корени тук още от времето на Чехословакия. Моят дядо през 20-те години на миналия век, когато икономическата криза у нас е била много сериозна, като много други великотърновски градинари, се заселва близо да Братислава. Понеже вуйчо ми се оженва там, днес имам една

доста голяма рода в Словакия. За първи път попаднах в Чехословакия през 1969 г. - месеци след събитията от 1968 г., по твърде обикновена семейна причина - да видя роднините си. И по време на това мое пътуване посетих за първи път Прага.

Как изглеждаше Прага тогава?

Имам ярки и вълнуващи спомени от онова време, както и усещането, като че ли пролетта беше някак тъжна. Навън бе истинска пролет, а в очите на много хора като че ли имаше безпокойство.

През 1972 г. дойдох отново с родителите ми, които са също чешки възпитаници, и бяха командирани на работа в Прага. По-късно започнах да следвам във Висшия икономически институт в Прага, където впоследствие завърших висшето си образование.

Случи ли се нещо интересно по време на следването Ви?

Може би най-интересното от историческа гледна точка бе, че бях съвременничка на събитията около Харта 77 и на десетгодишнината от "Пражката пролет" -1968 г. Спомням си за една от демонстрациите на младежи-демократи на Вацлавския площад в памет на Ян Палах, на които съвсем не им е беше лесно по това време да намерят начин да покажат, че съществува и друго виждане за тогавашния живот и реалност.

С какво се занимавахте преди да се насочите към дипломатията?

Специалността, която завърших, за началото на 80-те години на м.в. в нашите страни бе много актуална - автоматизирани информационни системи за управление на икономиката. Това е симбиоза между икономика, информационни системи и изчислителна техника. Завърших факултет "Управление" или е по-популярното през последните години "Мениджмънт". Като се завърнах в България съм работила на различни места, но през цялото това време съм имала много интензивни и интересни международни контакти и сътрудничество. По линия на Европейската организация на статистиците "Евростат" бях изпратена още тогава на няколко стажове в Австрия, Норвегия, Канада по въпросите, касаещи новостите в методологията, технологията и организацията и анализа на демографската и социално-икономическата информация. Имам и публикации по тези въпроси. Била съм независим експерт на "Уницеф", МОТ и работех по конкретни проекти в информационната област с редица международни организации, като напр. СЗО, СОТ, Фонда за населението на ООН, Икономическата комисия на Европа и др.

Какво всъщност Ви накара да се насочите към дипломацията?

След 1989 г. си дадох сметка, че малцина млади хора у нас (особено жени) са имали възможността да работят без определена подкрепа в областта на международната политика. Разбрах, че с натрупания вече от мен опит в икономическата, социалната и международна дейност бих могла да бъда още по-полезна. След успешен конкурс в Министерството на външните работи, преминах курс на подготовка и в специализирания Институт за международни отношения и дипломация на Държавния департамент на САЩ. Това бе специална програма за млади дипломати от т.нар. „държави в преход“. Запознахме се с основните структури в САЩ, които се занимават с външна политика, включително ООН - Съвета за сигурност, Държавния департамент и др. Тогава за първи път се срещнах и с г-жа Мадлен Олбрайт, която по това време бе посланик на САЩ в ООН. По-късно, по време на посещенията ѝ в Чехия (2000-2002 г.), съм я виждала също неколкратно в дипломатическите среди.

През 1993 г., когато Чехословакия се раздели на две нови суверенни държави и започна формирането на новата дипломатическа мисия на България в Словакия, бях изпратена като първи търговско-икономически съветник в новосформираното посолство на РБ в Братислава.

Какви бяха основните акценти на вашата работа в Словакия?

Това са базисните години в дипломатическата ми кариера в чужбина. Преди всичко, тъй като тези две държави се намираха в период на преход - не само политически, но и в областта на икономиката. С моята колежка Антоанета Янкова – СТИВ в Посолството ни по това време в Прага, координирахме усилията си и започнахме работа за създаването на първите Зони за свободна търговия на България със страните от централна и източна Европа – Чехия и Словакия. След разпадането на СИВ голяма част от бившите социалистически държави бяха на кръстопът в социално-икономическата област. Усещаме, че постепенно те ще искат да се асоциират към Европейския съюз, но преди това трябваше да се извърви един дълъг път на подготовка. Не всички държави бяха все още членки на Световната търговска организация. Началните стъпки за нас бяха създаването на Зони за свободна търговия на България с Чехия и Словакия. В следствие на изчистването и на отрицателното външно-търговско салдо, което съществуваше между нашите държави от предходните години и след приемането на България в Световната търговска организация (тогава споразумението ГАТТ), можахме

да подадем молба за членство и във вече формираната организация на страните от Вишеградската група и Словения - ЦЕФТА. Това стана през 1995 г., когато Словакия бе председателстваща страна на ЦЕФТА, а няколко години по-късно, когато Чехия бе домакин, станахме и пълноправни членове.

Какви други важни моменти във Вашата дипломатическа кариера бихте отбелязала?

Основните задачи, които ми бяха поставени по време на първия ми мандат в Прага, бяха проучване цялостният опит на Чехия по пътя за кандидатстване за членство в НАТО и опитът ѝ и първите стъпки към евроинтеграцията. Предходният ми мандат в Прага успешно кулминира със срещата на държавните глави на страните-членки на НАТО в Прага през м. ноември 2002 г., когато бяхме поканени за членство в Алианса. Стараехме се да си сътрудничим така с чешките партньори, че да получим подкрепата ѝ във всички тези международни структури. Чехия тогава бе първата държава от бившия социалистически лагер, която стана домакин на срещата на най-високо равнище на НАТО и тук имам възможността да се срещна с изключително интересни личности. Това неминуемо бе голямо събитие с историческо значение за България...

Преди това, през м. септември 2000 г., Прага бе център на международната среща на Световната банка и Международния валутен фонд - също един изключително важен и интересен форум. В него взеха участие и много български политици и икономисти. Тогава в чешката столица бе събран цветът на световната икономика,

финанси и бизнес и се проведе срещи, които определяха развитието на световните трендове в тези области.

С какво чувство се върнахте в Прага през лятото на миналата година?

С много приятно и топло чувство, защото знаех, че се връщам там, където съм оставила част от себе си. Прага е наистина едно голямо сърце на Европа – в културен и международен аспект. Оказа се, че вече я намерих доста променена след влизането на Чешката република в Европейския съюз. Нов приоритет беше, съвместно с колегите-дипломати от Посолството ни, да направим така, че чешкият парламент да ратифицира договора за присъединяване на България към Европейския съюз, възможно най-бързо, което се случи в края на миналата година.

Една задача, която е вече успешно приключена.

Да, но не бе така лесно, както изглежда от страни. Независимо от това, че някои казват: „това е нормално, като се има предвид, че с чехите имаме прекрасни отношения“, но в случая става въпрос и за сериозни интереси.

Как според Вас гледат на нас чехите?

Мисля, че гледат на нас положително. А и традициите и данните в областта на туризма от последните години сочат, че чехите обичат да ходят на почивка в България. Няма човек, който да не обича мястото, където иска да прекара най-хубавите моменти от годината, т.е. ваканцията си. Факт е, че през последните години неколкратно отново нарасна туристопотокът на чешките граждани към България.

М. Ганева с президентите на Чехия и България В. Клаус и Г. Първанов

Как виждате от геополитическа гледна точка мястото и ролята, които България има на Балканите?

Мисля, че България в продължение на последните 15 години доказва, че е най-стабилният фактор на Балканите. Самият факт, че “Балканът” (Стара планина) минаващ по средата на България, е дал името на цял регион, също показва, че значимостта на нашето геополитическо положение не е никак случайна. Имам предвид и това, че България активно работи в различни направления на евроатлантическото сътрудничество с държавите от Югоизточна Европа и близките си съседи от Черноморско-Кавказкия регион и сме на прага на пълноправното членство в ЕС. Разбира се, нашата част от Европа винаги е била по-шумна, по-бурна, по-темпераментна, което е чудесно, защото фактически това е част от многообразието на Европа. Може да ни смятат за по-проблематични, но това е проблем и на самия ЕС, който трябва да премине през един период и на собствената си трансформация и осмисляне и пренастройване във връзка с последното голямо разширение от 2004 г.

Т.е. да приеме многообразието като част от себе си?

Точно така. Може би старото удобство, което е имала Европа с 15-те държави в ЕС, да е било нарушено от приемането на редица нови държави, но предстои и по-нататъшно разширение: освен България и Румъния, но и с Хърватия и други държави. С други думи на Европа тепърва ѝ предстои пътя на разширението, интегрирането и възприемането на новите държави.

Ние, българите, обаче сме народ от индивидуалности, това ще ни пречи ли или ще ни помага в тази обединена Европа?

Трудно е да се каже, но мисля, че именно индивидуализмът е бил двигателят на човечеството. Трябва обаче да бъде правилно насочен. А отварянето на широките граници – пазара на труда, културните, образованието и др. – това категорично ще допринесе за по-нататъшното развитие на България. Сама знаете, че в Чехия има редица българи, които работят в много области и са търсени и уважавани. Аз бих се радвала, ако чешката характеристика за нас - „Dře jako Bulhar” възвърне актуалността си.

Но нека не забравяме все пак и хилядолетната история на България като държава, натрупала в себе си изключително много енергия и тази енергия може да бъде много положителна за ЕС. Това, което би допринесло за нашето по-силно и положително представяне в Европа, е написано на

М. Ганева и зам. - министърът на външните работи на Чехия по европейските въпроси Владимир Мюлер

нашият парламент :”Съединението прави силата.”

В тази връзка искам да ви попитам как според Вас могат да се обединят българите в Чехия?

Българите, като всички чужденци извън родината си, са по-уязвими, отколкото в собствената си държава и всеки би искал да усеща подкрепа, стабилност, опора. Именно това трябва да се създава и чувства сред българските сдружения и организации. Обикновено обединяващият фактор на живеещите в чужбина са интересите, но не на политическа основа. Никой не може да иска всички да имат еднакво мислене и еднакво виждане. „В наш интерес е да представяме себе си и държавата, от която произхождаме така, че уважавайки нея и нейните институции, да накараме и другите, които се срещат с нас, да уважават и нас, и България.“ Всички други причини и поводи за недоразумения и несъгласия, аз приемам като лични междуособици, които нямат място и не бива да надделяват между българските общности в чужбина. Смятам, че основното нещо в съвременното е умението да комуникираме не само на чужди езици, а и помежду си.

А това всъщност е и в основата на дипломатията...

Да, това е основно правило в дипломатията. Хората от различни краища на света с различни култури, религии и възпитание се срещат и трябва да могат да комуникират така, че говорейки на различни езици, да намерят оная обща точка, в която е съсредоточено всичко положително към което се стремят.

Какви други качества трябва да притежава един дипломат?

Бих казала, че са необходими много качества. Дипломатията е конгломерат от най-различни дейности, качества и способности. Много хора я характеризират като изкуство. Други я определят като метод за водене на преговори. Човек никога не може да стои на едно място, а дипломатията дава големи възможности за развитие. Това не е никак лека професия, налага се многократно да преминаваш през различни амплуа, да можеш да комуникираш с най-различни хора, трябва да си дълбоко в проблематиката, с която се занимаваш. Важното е, добре да разбираш културата, езика, народо-психологията на страната и хората, с които общуваш и работиш.

Каква е според Вас разликата между мъжете-дипломати и жените-дипломати?

Аз бих Ви отговорила с думите на известния български дипломат Стоян Чомаков: “Най-висшата форма на дипломатията е тази, при която опонентът остава с удобното впечатление, че е спечелил напълно, макар всъщност да е губеща страна. Жените са grosмайстори в този вид съревнование.” ■

Мargarита Ганева е родена в София. Начално образование завършва в София, а средно – в руската гимназия в чешката столица. През 1976-1981 г. следва и се дипломира във Висшия икономически институт в Прага. Работи като проектант-икономист в Комитета за единна система за социална информация в София. Директор е на информационно-социологичния център за младежта. По-късно е началник-управление и директор в Централното статистическо управление. През 1992 г., след конкурс в Министерството на външните работи, преминава в сферата на дипломатията. Следващата година специализира в САЩ и става търговско-икономически представител в Българското посолство в Братислава (1993-1997 г.). В периода 1999-2002 г. е съветник и завеждащ политическа служба в посолството ни в Прага. След завръщането си в България като държавен експерт в МВнР работи в областта на регионалното сътрудничество на България с Общността на независимите държави. От юли 2005 г. е пълномощен министър и chargé d'affaires a.i. (април-май 2006 г.)

ВЪТЪО РАКОВСКИ

Истинската поезия е нещо съкровено

ИВАН ИВАНОВ

Поводите да се срещнем с именития български поет, който е добре познат на читателите на списание „Българи“, са няколко. Вътьо Раковски бе в края на миналата година удостоен с високо отличие на Чешкото министерство на културата *Artis Bohemiae Amicis* по повод неговия осемдесетгодишен юбилей. Същевременно това бе и израз на висока оценка за неговия дългогодишен принос в развитието на българо-чешките отношения в областта на културата. Друг хубав повод е и новоизлязлият на чешки език сборник с най-доброто от поезията на Вътьо Раковски, който се казва *Chci ti něco říct, světe*.

С какви чувства за вас е свързано получаването на това високо отличие от Чешката държава.

По-скоро чувство на притеснение, защото е го очаквах. За мен тази награда беше голяма изненада. Разбира се, че това признание от Чешкото министерство на културата за всичко, което съм направил от 1953 г. насам, ме радва много. Превел съм повече от педесет книги от чешки и словашки език на български, предимно поезия. Получавал съм и други награди, но тази за мен има особена стойност, още повече, че аз съм първият българин, който я получава.

Друг повод за вашето гостуване тук е и изданването на сборник с избрани ваши стихове. Чия бе идеята за това хубаво начинание?

Идеята е на Иван Доровски, който е направил подбора и превода на моите стихове. Подобен сборник бе издаден през 1984 г. Заслугата е и на организацията „Приятели на южнославянските народи“, на която Иван Доровски е председател. Имах възможността да видя списъка на над двадесет книги, които са превели от сърбо-хърватски, български и други славянски езици и бях искрено поласкан, че в този списък от българските автори, освен Дора Габе, фигурира и моето име.

Г-н Раковски продължавате ли да пишете поезия?

Да, пиша непрекъснато. Не мога да правя друго в момента.

Кои са темите, които продължават да ви вълнуват като поет?

Общочовешките теми, които не са преходни. Винаги съм се вълнувал от проблемите на любовта и съм писал много любовни стихове. Опитвал съм се да пиша и гражданска поезия, както я наричаха някога, защото навремето ме критикуваха, че не съм ангажиран, но не ми се удаваше. Какво да правя, мога да пиша само за това, което чувствавам. Така съм правил през

годините и затова в този сборник има стихове за любовта, за майката, за синовната обич и подобни вечни теми.

А ежедневието не ви ли вълнува?

Вълнува ме, имам и такива стихове, но в миналото такава поезия се пишеше доста високопарно и декламативно. Според мен истинската поезия е нещо съкровено и когато човек пише за майката или за родния си край, това е и вид патриотична поезия.

Не ви ли се струва понякога, че в днешно време, поезията или поетът са един вид на изчезване?

Да, определено е така. Вече почти никой не чете поезия и се оказва, че това не е само в България, но и тук в Чехия. Срещам се с колеги, които потвърдиха тези мои впечатления. Нашето време много се измени, това, което дълго очаквахме – дойде, но не зная дали за литературата и поезията е по-добре днес. Хората в днешно време гледат повече телевизия, прекарват много време в Интернет или с други забавления. Това всичко измества интереса им към четенето на заден план. Такава ситуация не е добра и за изкуството като цяло и това е едно падане надолу, но сигурно след време това ще бъде изживяно.

Може би ще дойде нов ренесанс?

Да, и знаете ли кое е парадоксалното?

Въпреки, че не се чете, в последните години се пише много нова и то качествена поезия. Моите връстници също продължават да пишат. Срещаме се често и си разменяме нашите книги, които иначе недостигат много до широката читателска аудитория. Това не е страшно, навремето, през двайсетте години, започва да излиза едно литературно списание – „Златогор“. Излиза в тираж само от хиляда броя, но досега се смята за най-хубавото българско литературно списание, което някога е излизало. И досега се връщат хората към него, защото в това списание израстват автори като Йордан Йовков, Никола Фурнаджиев, Асен Разцветников и Елисавета Багряна. Дори нейният псевдоним – Багряна, тя иначе се казва Елисавета Белчева, е измислен от тогавашния главен редактор на списанието. Тя става известна благодарение на това списание, което излиза в малък тираж. Аз работих трийсет и осем години в литературното списание „Септември“, което излизаше в много голям тираж, но сега много малко хора се връщат към него, макар че Валери Петров или Веселин Ханчев отпечатаха най-хубавите си работи точно в това списание.

Има ли млади български поети, които да са ви харесали в последно време?

За щастие има. Аз чета с удоволствие младата поезия, защото тя е много различна и това е съвсем нормално. Харесвам Кристина Димитрова, която е много млада и работи в литературното приложение на вестник „Труд“. Има вече издадени няколко стихосбирки и една книга с проза. Харесва ми Георги Господинов, който премина към проза, но пише и много хубави стихове. Много ценена е и поетесата Екатерина Йосифова, която пише по много модерен начин.

Смятате ли, че има приемственост между поколенията български поети?

Да, за щастие има приемственост. Макар че младите литерати имат един грях, който имахме и ние на времето. Смятач, че българската литература и поезия започва от тях. ■

ВЪТЪО РАКОВСКИ

Роден на 9.11. 1925 г. в Голяма Брестница, Ловешко. Първото му стихотворение излиза през 1941 г. в списание „Българска реч“. Завършва „Български език и литература“ и „Руски език и литература“. От 1952 до 1990 работи в списание „Септември“ а от 1991 до 1994 г. е съветник в Посолството на Република България в Прага. Превел е от чешки и словашки език повече от петдесет книги.

ИВО ПАПАЗОВ

МУЗИКАТА НЕ СЕ УЧИ, ТРЯБВА ДА Я ЧУВСТВАШ

ТЕКСТ: ИВАН ИВАНОВ, СНИМКИ: МАРИЯ ЗАХАРИЕВА

Помня как славата му се носеше като на митичен герой още в края на седемдесетте, но в тогавашната преса, радио и телевизия от него нямаше даже и следа. Напълно повярвах, че съществува, когато прочетох за Иво Папазов като за един от най-самобитните музикални импровизатори на планетата в реномираното американско списание за джаз „Даун бийт“. Тогава си казах, че трябва да отида на някоя сватба в Тракия, за да видя този музикален феномен с очите си. Не предполагам, че това ще стане двадесет години по-късно и то в Прага. Въпреки умората след умопомрачителния тричасов концерт Иво Папазов се оказа един от най-приятните събеседници със които ме е срещала журналистиката през годините.

Забелязах, че си правиш бележки за музиката, която свириш, без да пишеш ноти.

Аз съм слухар, познавам нотите, но никога не съм учил солфеж и съм може би единствения човек, свирил със симфоничен оркестър, без ноти пред себе си.

С кой оркестър беше това?

С Измирската филхармония, беше нещо невероятно.

Свириш ли често в Турция ?

Да, доста често. Моите родители живеят там и там съм много популярен. Случвало ми се е да свирия там пред пет, шест хиляди души публика. Голяма част от публиката са и наши изселници и на моменти е много трогателно - прегръщат ме, целуват ме.

Преди година свирих на международния джаз фестивал в Истамбул. В рамките на фестивала имаше вечер на циганската музика, на която свириха десет оркестъра от различни страни на Балканите, Испания и Чили. Ние свирихме последни и от първите тонове публиката избухна във възторг. Нашата музика ги хвана от първите тактове и всичко живо скочи на крака. Не ги оставихме до края да си отдъхнат. Осем пъти ни викаха на бис. Ако сме свирили осемдесет минути, почти толкова още свирихме бисове.

Но в нашата музика има много енергия, всяка пиеса те удря в главата. Това беше вечер на музиката на ромите и дойдоха да ни слушат и остана-лите джазмени. Беше там и една известна пианистка от Азербайджан – Азиза Мустафа Задех, която направо легна на краката ми. Макар че тя свири почти по бикини само, публиката на нея не реагира така, както реагира на нас.

Нашата народна музика има хиляди ритми и е завладяваща, но трябва да умееш да я свириш и да покажеш изкуство. Да хванеш слушателя и да го хипнотизиращ. Испанците после ни казваха: „И нашето фламенго е много темпераментна музика, но това, което вие правите, направо ни зарежда с динамит“.

Свирият ли децата ти на нещо?

Да, но аз още отначало им казах - или ставате номер едно в музиката, или няма смисъл да се занимавате с това. Малкият син много добре тръгна да свири на кларинет, показах му някои неща, но един път, без да искам съм натиснал и изкълчил пръстчето му и от тогава малко го е страх. Пък взеха да го интересуват и други неща и да не му остава много време за свирене.

Колко деца имаш?

Три, от първия брак имам голяма дъщеря и от втория две момчета. Да са ми живи

и здрави, единият от тях сега е абитуриент и доста добре свири на класическа китара. Малкият син се зарази покрай него и също свири на китара.

Имало ли е моменти музиката да ти дойде много, да ти се иска да си починеш от нея?

В миналото почти никога, макар че е имало години, когато съм свирил по 15-16 часа всеки божи ден. В последно време взех да се изморявам и да търся тишината. Дори вече изключвам мобилния телефон и предпочитам да ми оставят съобщения. Взех да усещам годинките вече.

Аз имам чувството, че въпреки многото енергия, която изразходваш, те очакват още много години по световните сцени.

Иска ми се, иска ми се, но годините започват по малко да тежат, наближавам педесет и шестата. Макар че има музиканти като Стефан Грапели, които свирят и на деветесет.

Спомням си, че имаше моменти, когато спях по два часа на ден. Много от колегите ми нямаха книжки за коли и след свирене аз редовно карах до следващото място, където имаме ангажимент. Примерно свършваме в Раднево или в Стара Загора след полунощ и на другия ден сме във Видин. Оркестърът се качва по колите и докато останалите спят, аз съм зад волана и после направо на сцената. Имали сме преходи от Габрово до Сандански примерно, още пазя тефтерите от годините и сам се чудя как сме могли да имаме толкова натоварена програма. Да не говоря за ангажиментите по неволя, за приятели, които идват и се примолят, аман - заман, ела да ми свириш на сватбата, булката ми вече ще ражда. И макар месецът да е пълен и да съм си оставил един ден за себе си, намирах и за тях време, макар и да са от другия край на България.

Имал ли си менажер през годините, който да се грижи за графика ти от концерти и пътувания?

Сега вече имам, защото сам не смогвам, но дълги години сам се грижех за всичко. Сега за нещата в България се грижи Виктор Лилов, а за чужбина имам друг менажер. Старая се повече да си почивам вече, на моменти напрежението е направо ужасно.

Зная, че още през осемдесетте години те открива известния продуцент Джо Бойд, който ти помага още тогава да представиш музиката си извън България.

Той е много странен човек, ние дори в началото не му обърнахме много внимание. Ходеше малко опърпан, но те американците обичат така да изглеждат. Тогава той ходи една седмица след нас по всички сватби. А тогава циганите без мен сватби

не правеха, то ставаше винаги цял панаир. Аз тогава го забелязах, как седи винаги възможно най-близо до оркестъра и слуша съсредоточено. На последната сватба дойде с едно момиче преводач. Помня, че се казваше Ивана, скоро ми се обади като бяхме в Чикаго. И тогава Джо Бойд ми направи предложение да ни помогне да свирим в чужбина, а ние тогава бяхме страшни мераклии. Аз бях правил някакви опити още 1984 г. да излизам, за да свирия с Милчо Левиев, но тогава не ме пуснаха.

Какъв беше предлогът на властите тогава? Ами заради възродителния процес. Страх ги беше, че ще избягаме заради произхода си.

Извинявам се, ако това е чувствителен въпрос за теб, но какво беше името ти преди да се промени на Иво Папазов?

Ибрям. И сега така се водя и по паспорт Иво Папазов – Ибряма.

А тогавашната ти фамилия ?

Хапразов. Ибрям Хапразов. Промених само една буква. Това ми се стори най-добрия вариант. Турците за по-накратко ми казват понякога Ибо. Дали ще е Иво или Ибо, все тая.

Защо не си върна името след 1990 година?

Не, не става да връщам. Не мога пак да променя едно име, с което съм станал известен и даже придобил международна популярност. Между другото, аз не съм никакъв фанатик и ми е все едно дали на плаката ще е старото или новото ми име, но за ориентацията на хората не би било добре. За тях това би било непознато име. Много политици, които критикуваха тогавашния режим се опитаха да ме критику-

ват за това, но мен политиките не ме интересуват, мен ме интересува широката публика.

Когато беше малък в твоето семейство на какъв език се говореше?

На турски. Прадедите ми са говорили цигански, но после остават сред турци и приемат техния език. Както има и много цигани, останали в обкръжението на българи и преминали на тяхната религия и език. И днес има много цигани, които не знаят цигански. Аз съм от така наречените турски цигани. Макар че някои хора се крият, аз не го крия, пък и защо да го крия. Едно време да се наричаш циганин беше много грозно.

Кой ти купи първия кларинет?

Никой, това е лошото. Купиха ми акордеон! И то нарочно, да има един акордеонист в оркестъра, защото цялата фамилия в Кърджали са кларинетисти. Аз израснах в обкръжението на кларинетисти, а прадедите ми са свирили на зурни и постепенно са се модернизирани и преминали на кларинет.

А ти как премина от акордеона към кларинета?

Аз си свирех дома скришом на кларинет, докато един ден татко ме набара. Но ме хареса как свирия и понеже го бях поставил вече пред свършен факт, записа ме на детска музикална школа. Тогава се прояви и любовта ми към народната музика.

Продължи ли после в музикално училище?

Не, аз учих до осми клас и дотам. Започнах да свирия и да печеля пари с това, парите ми се усладиха...

Помниш ли на колко години беше, когато за пръв път свири на сватба ?

Мисля, че на дванайсет, но аз тогава изглеждах като на шестнайсет, бях висок и много слаб. Като малък, още девет години, ходех тайно след баща ми, когато тръгнеше да свири на сватби из околните села. Пеша, тогава нямаше транспорт и когато те ме видяха по средата на пътя, вече нямаше как да ме върнат и ме взимаха със себе си. Постепенно започнаха да ми дават да свирия със тях. Спомням си, че понякога с акордеониста Нешко Нешев се качвахме в ресторантите да посвирим с музикантите. Бяхме малки и интересни за тях.

Нешко Нешев е до днес в твоя оркестър, оттогава ли сте заедно?

Да, ние сме от една махала, братовчеди сме дори, в школата по акордеон ходихме заедно. След училище се събирахме и вмес-то уроците, свирехме заедно народна музика. И то добре свирехме, понеже бяхме дребосъци, където отидехме, обирахме парсата на големите музиканти, даже понякога вече не искаха да ни качват на сцената.

А ти на кларинета съвсем сам ли се научи?

Да, изцяло сам. Но виж, тя, музиката не се учи, трябва да я чувстваш. Господ като те дари с нещо, няма учене.

Имало ли е моменти, когато ти се е искало да не си музикант?

Да ми е писвало от това? Писвало ми е от много работа, като гледам как хората са със семействата си, пък аз им свирия. Години наред не знаех какво е това празник. Няма байрям, няма Нова година, тогава съм съжелявал, че не съм със семейството си, но иначе не. Не, не мога да съжелявам, защото все пак на края се призна това, което правя и това, което съм дал за музиката. Макар че признанието дойде от другаде.

От чужбина?

Да, за съжаление. В спалнята ми не можеш да влезеш от награди. Златни звезди от Атлантическия клуб, документи за посланик на културата, алея на звездите където съм трети след Стоичков и Валя Балканска. Вече като чуя за награди ми става неудобно. Но аз тези неща ги възприемам не като лични, а като награди за България. Наградите не ме трогват толкова, колкото обичта на публиката. Топлят ме нейните аплодисменти на един концерт, това е най-голямата награда за един изпълнител. В чужбина тези награди са свързани с пари, у нас нищо. Постоянно ме правят почетен

гражданин на различни градове и ми връчват разни медали и ключове от градове. За какво? За да да ходя там без пари на баня ли? Едно време Тодор Живков с такива награди раздаваше и апартаменти, и какво ли не като на спортистите шампиони, а днес нищо. Аз знам че моята страна е бедна, но поне някаква символична сума. Стига вече железа и официалности. Канят ме като почетен гост да съм присъствал на откриването на някакъв цех или площад, защо? Да не съм манекен, да ме поканят да свирия. Аз мразя официалностите и речите, най ми е добре като мога да съм по фанелка и панталон и си свирия своята музика.

Колко е важна за теб миналогодишната награда на Би Би Си за най-добър албум в областта на етническата музика?

Това наистина е сериозна награда, защото за нея гласува публиката. Аз имах още и номинация за албум на годината, но там решава журито, там има пари и стават шами. Те си я дадоха тази награда на техните си хора.

Слушаш ли друга музика освен фолкор?

Не, в моята кола вървят само новини. Много ми е смешно когато фолк певиците, тия модни пикли, когато казват – ами аз слушам само класика. С чисто сърце мога да кажа, че обичам всякаква музика и поп фолка дори, макар че там са повече кавър версии на сръбски и гръцки песни. Ако са в оригинален вариант, слушам. Предпочитам инструменталната музика, песни мно-

го не слушам. Българската поп и рок музика не ми допадат, не знам ти на какво мнение си.

Ами аз съм израснал с песните на Шурците и Дияна експрес.

Да, разбирам те, ама дай да си говорим направо. Това е чужда музика, дошла от вън и там в чужбина я правят просто по-добре. Това не е наша музика, като народната музика. Погледни добре аранжираната съвременна народна музика, в нея има и джаз, и рок. Ние имаме някои пиеси, които ако ги свирим без орнаментиката, ще звучат като рок, ти ще се побъркаш какви импровизации вкарваме вътре.

Тази вечер го видях с очите си.

Остави днешния концерт, ние свирехме нарочно по-традиционно. По отношение на импровизациите, аз показах само една трета от себе си. Знаеш ли какво харесвам - фънкът, ама както го свирят черните. Там има такъв ритъм и хъс за свирене, че ти се взема акъл. Когато бях в Лас Вегас една вечер слушах на живо такава музика, преведоха ми я като чаршаф джаз. Пускат я след полунощ обикновенно. Музикантите, които я свиреха, направо ме побъркаха. В Лас Вегас имахме концерти за българите там. Една вечер направихме специален концерт в българския ресторант. Видяхме се с много стари приятели. Хапнахме, веселихме се и си посвирехме за нас.

Свириш ли в България все още на сватби?

Свирия, макар че вече рядко някой прави такива големи сватби. Много често свириме на онези със дебелия вратове, но те пък от музика много не разбират. Идват някой път от моите стари почитатели и казват: - „Ти ми свири моята сватба и на сина ми, можеш ли сега и на внука?“ Но нямат парите да ни платят, нашият хонорар е доста висок. А аз знам, животът какво ги направи, те едно време гледаха биволици и знам какво е за него да продаде една биволица, за да ни плати. И тогава им казвам да ни платят само бензина. В крайна сметка от бакшиш вземаме толкова, че можем да му купиме на човека две биволици. Свирия вече сватби по скоро за удоволствие или преди турне. Да се разсвириме хубаво преди да тръгнем на някъде по света. Същото нещо го правя и преди да влезем в студиото за записи. Свиренето на сватби е днеска вече рядкост.

Не съжеляваш ли от тази гледна точка за смяната на системата?

Съжелявам много. Моята Америка беше в България. Аз тогава взимах на ден по три заплати и свирехме непре-

късната. От сватби направих три-четири къщи, най-хубавите коли карах аз и момчетата от групата. Ние бяхме мутрите тогава, с много пари, уважавани.

Днес свириш редовно в Америка, Канада, Англия, където навремето не те пускаха. Приемаш ли това като някаква компенсация или сбъдната мечта?

Не, може би само когато отидох за първи път в Америка през 1988 г. Но после направихме още едно турне в Америка и пропагация на албумите „Изгряващия Орфей“ и „Балканология“. Но най-голямо удовлетворение изпитах после, когато започнахме да свирием на известни джаз фестивали като „Норд Сии джаз фестивал“ в Хага. Там ни слуша Дейвид Сенборн, който заради нас отложи началото на концерта си. Като свършихме, дойде и ме прегърна. Беше въодушевен и ме покани в своето шоу в Америка, което мина много добре. Импровизирахме заедно, само че той се включи точ-но когато свирихме нещо в 13/8, опита се, а после се разсмя и спря.

Как виждаш ролята на българските медии в подкрепата им на истинската народна музика?

Като крайно недостатъчна. Ами вие, журналистите, сте тия, които трябва да умеете да различите истинското от фалшивото и некачественото като поп фолка и да не му давате такова пространство. Аз умирам от яд, като видя как българи се опитват да играят кючеци. Направо се срамувам като видя как младоженците се кълчат.

Защо ти се срамуваш?

Защото те не могат да играят, не им отива и виждаш как се мъчат да правят нещо, дето не им е в кръвта. Българите с танците като цяло са доста зле. Малко са хората, които знаят нещо друго освен право хоро, ако изобщо го знаят и него. Ако искаме наистина да запазиме българщината и истинската народна музика, трябва да внимаваме какво се пуска по радиото. В момента има толкова много добри млади изпълнители на народна музика, които свирят по много модерен и оригинален начин, но нямат почти никакво поле за изява. Има една нова група, казват се „Булгаро“, страховити музиканти. Те слагат в джоба си, която и да е английска рокенрол група, а свирят истинска народна музика.

Днеска на концерта специално поздравя родопчаните, това ли е твоята любима фолклорна област?

Не само, аз съм родопчанин, от Източните Родопи. Майка ми е от Джебел, като се вземат с баща ми, който е музикант, се преместват в Кърджали, където се раждам аз. Аз съм от гетото, от махалата, в която са само музиканти.

Там ли ти е домът и днес?

Не, живея в едно село на пет километра от Стара Загора, казва се Богомилово. Като тръгнеш за морето по главния път, оттам минаваш

След толкова години на сцената и толкова успехи и признания, имаш ли някаква мечта, нещо, което би искал още да постигнеш?

Всеки има някаква мечта, нещо, което го кара да продължава напред. Не можеш да спреш и да кажеш – аз бях дотук. Друг е въпросът, че в музиката никога не можеш да постигнеш всичко. Знаеш ли за какво си мечтаеш? Да имам спокойствие, да ме оставят на мира. Да мога да изляза на улицата, без да правя впечатление на никого. Да съм един обикновен, анонимен човек. Всяка свободна минутка аз бягам до реката, обичам да стоя край нея. Това ме успокоява. Дори и да пътуваме, ако имаме един свободен час, спирам край някоя река, гледам водата и си почивам. Макар че и там ме познават по някой път овчарите и идват, и искат да си поприказват. Мечтая си и за добро здраве, годините

на пътувания, многото свирене, безсъние и нередовен живот дават отражение. И ето сега диабетът се обажда, сърцето. Коленете много ме болят, но за тях – сам съм си виновен. Много падания имам с моторите. Зиме и лете карах мотори състезателно.

Това ли ти е хобито до днес?

Не, вече се отказах. Сега наблягам на лова и риболова.

Имаш ли още някакви любими занимания?

Да, кучетата. Имам всевъзможни ловни породи. От птичарите имам четири, имам сетери, четири дакела, които живеят с мен като хора. Имах дванайсет кучета, но скоро няколко раздадох. А що се отнася до лова, това не е, за да убивам, по скоро контакт с природата. Аз като седна, животните минават край мен, слушам как пеят птичките и ми идват идеи за музика. Вады тефтера и си пиша, кое как ще направя и така се ражда моята музика. Със седене и писане на ноги в къщи тези неща не стават. Музиката е навсякъде край нас, но трябва да имаш нагласата да я чуваш. ■

ЕДНА ЕСЕН В АМЕРИКА

ТЕКСТ И СНИМКИ: ИВАН ИВАНОВ

За едни - демократичен символ, за други – страната, свързана с началото на най-много войни в новата история на човечеството. Огромна по територия, с неизмеримо политическо влияние, с ред вътрешни ограничения и кой знае защо все още със славата на страната на неограничените възможности. Америка в началото на 21 век продължава да е магнит за имигранти от цял свят и да е определящ фактор в световните процеси. Още в първите минути след кацането ми на летище „JFK“ в Ню Йорк разбирам, че ме очакват много моменти, в които човек установява колко голяма е разликата между дълго изгражданите представи и американската реалност.

След деветчасовия полет е най-добре да не лягаш да спиш и да се впуснеш направо в ежедневието и ритъма на местните, иначе през целия си престой, ще имаш проблеми със съня, заради преминаването на часовите пояси, съветват ме по-опитните.

Само дето за сън и през ум ми не ми минава, докато чакам в огромната опашка пред имиграционните служби. Сред застаналите до мен най-често дочувам руска реч, но тук-там долавям и полски, и български. Напрежението във въздуха е много осезателно. Предстои ни най-

рисковия момент от пътуването зад океана. Достатъчна е дреболия, недобре формулиран отговор или леко подозрение и можете да бъдете върнати обратно, независимо от това, че имате вече американска виза в паспорта, която ви е струвала не малко усилия и средства. Мерките за сигурност след атентатите от 11 септември са наистина много строги. За разлика от Европа, когато минавате през рентгените на американските летища си събувате и обувките, а ръчният ви багаж трябва да е минимален. След няколко часа процедури по влизането в САЩ, седим

в таксито, което препуска в посока към квартал Челси в средата на Манхатън.

МЕЧТИ И РЕАЛНОСТ

Първата илюзия с която трябва да се проситите в Ню Йорк е, че като се намирате в центъра на града, ще отидете някъде пеша или че няма да ви се налага да ползвате транспорт, когато се предвижвате от една забележителност към друга. Това, което на картата на Манхатън, който е най-престижният, но само един от многото квартали на Ню Йорк изглежда като няколко блока разстояние, в действителност са десетки километри. Ако сте двама е по изгодно да вземете такси, отколкото да се движите с метрото. Такситата са евтини и са буквално на всяка крачка. Да наблюдаваш какви каскадьорски номера правят нийоркските шофьори и начина им на каране си е направо преживяване. Друг е въпросът, че доста често някои шофьори, които са отделени от пътниците със стъкло, не познават добре града и трябва да им дават указания на-

къде да карат. В Ню Йорк е всичко много бързо и динамично, включително и смяната на професии. Воланът на таксито е обикновено предназначен за новоприсигналите търсачи на американската мечта, които тепърва започват да си търсят мястото в йерархията на американското общество. Някои професии са окупираны от определени етнически групи и след двадесет дена престой мога вече с доста голяма точност предварително да определя дали касиерката в супермаркета, чистачката в хотела или готвачката в бистрото за бърза закуска ще бъде чернокожа, „латинос“ или азиатка.

ПРЕДСТАВИ И РЕАЛНОСТ

Може би първото нещо, което всеки очаква да види и с което са свързани представите на повечето хора за Ню Йорк са небостъргачите. Вярно, много са и са импозантни, някои от тях като „Крайслер Билдинг“ или „Емпайър Стейт Билдинг“ са дори и много красиви, но небостъргачите съвсем не са навсякъде в Ню Йорк. Една група се намира в средата на Манхатън, където свършва Централ парк, а другата е в края на полуострова. В останалите части на Манхатън, Бруклин, Куинс, Харлем или Бронкс, небостъргачи няма да намерите.

Още един пример за представи и реалност. Къде си мислите, че се намира другия голям символ на Ню Йорк – Статуята на свободата? Съвсем не е в града, а на малък остров в залива между Манхатън и съседния щат Ню Джърси и за да я разгледате отблизо, трябва да отидете до острова с корабче.

След няколко дена престой разбирате, че Ню Йорк съвсем не е толкова мръсен и опасен град, както му се носи славата. Бившият кмет на града Джулиани в това отношение е свършил огромна работа,

като дори малко се е престарал. Престъпността е намаляла до минимум, което означава около 2000 престъпления дневно, но за град с осем милиона население, това е добър баланс. И метрото е вече чисто и сравнително безопасно. Ако сами не се бутате между шамарите и не влизате нощно време в южен Бронкс или не се мотае в неосветените части на Централ парк, можете да сте сигурни, че лоши случки няма да преживеете. От улиците е изгласкана и проституцията до периферията, но за съжаление са изчезнали и уличните музиканти, част от колорита на града.

ФИЛМИ И РЕАЛНОСТ

Ориентацията в Ню Йорк е много лесна, улиците и авенютата са номерирани и са построени под прав ъгъл. Единственото изключение е известната улица Бродуей, която минава диагонално през долната част на Манхатън. На Бродуей - символът за успех на всеки един артист, се намират най-известните театри и тук са премиерите на повечето световно известни мюзикали. Ако си купите навреме билети или се задоволите със следобедно представление, можете да гледате уникални неща на съвсем разумни цени.

Началото на Бродуей е в края на Централ парк и тази огромна по своите мащаби зелена площ е едно от нещата, които в Ню Йорк определено си заслужават да бъдат посетени. При едно от четирите изкуствени езера в парка познавам мястото, където са снимани кадри от филма „Коса“ на Милош Форман. В Ню Йорк това ми се случва доста често, много кътчета от града са ми познати от различни американски филми и разбира се, после няколко минути се опитвам да се сетя, как се казваше съответният филм, в който Робърт Де Ниро или Уди Алън еди какво си... Между другото да срещнеш в Ню Йорк

точно Уди Алън как се разхожда из Централ парк не е нищо необикновено. Същото важи и за Робърт Де Ниро, който има ресторант в „Гринич Вилидж“ и всеки ден обядва в него.

При разходката в Централ парк се отзовавам в една от неговите части, която се казва „Страубери филдс“. Там се намира и мозайката „Imagine“ в памет на Джон Ленън. Домът, в който Ленън живя и бе застрелян пред неговия вход – „Дакота билдинг“, се намира на отсрещния тротоар и е едно от местата, които почитателите на музиката от цял свят не пропускат да посетят в Ню Йорк.

ГРАДЪТ, КОЙТО НИКОГА НЕ СПИ

В Ню Йорк можете да бъдете сигурни, че и колкото и добре да сте си подготвили програмата, няма да успеете да видите всичко, което ви интересува. В никакъв случай обаче не трябва да пропускате два от осемте музея на Пето авеню. На края на Централ парк се намира музея „Метрополитън“, който е най-големият музей в САЩ и трети в света. Когато сте в него имате на практика само две възможности: или да отделите за него една седмица или да си изберете нещо конкретно между залите с антично гръцко, африканско, римско изкуство или художествената галерия. Близко до „Метрополитън“ се намира и друг известен музей. Кръглата сграда на музея „Гугенхайм“ е проектирана от известният архитект Франк Лойд Райт и в нея са изложени много известни творби на модерното изкуство, от импресионистите до съвременни европейски и американски художници.

Към която и да е област на изкуството, историята, спорта, модата и т.н. да са насочени вашите интереси, можете да сте сигурни, че в Ню Йорк ще намерите най-доброто от това, което ви интересува. Аме-

Ню Йорк - Манхатън

Ню Йорк - Манхатън

Ню Йорк - Бродуей

риканците умеят да се забавляват и атмосферата, която царява в концертните зали, може да се сравни с тази на футболен мач. Програмите на клубовете, концертните зали и стадионите са всяка вечер изпълнени с имена на звезди от най-голям калибър и понякога е трудно да вземеш решение дали да гледаш Уитни Хюстън в „Медисън Скуеър Гардън“, Хърби Хенкок в малък джаз клуб или блус легендата Би Би Кинг в неговия собствен клуб, който се намира на 43 улица съвсем близко до Таймс Скуеър.

Нощният живот в Ню Йорк дава изключителни възможности за забавления, но според един от законите на щата, алкохол се сервира само до четири сутринта. Заради забраната за пушене, много често пред баровете стоят групички пушачи. Обратното, на улиците е забранена консумацията на алкохол и съчетанието на двете „дейности“ на обществени места е просто невъзможна. Освен ако не пиете направо от бутилка, скрита в кафяв хартиен плик, който получавате автоматично на касата в магазина. Вино и твърд алкохол в САЩ се продават само в определени магазини – „Ликерс шоп“. В останалите магазини и супермаркети, от алкохолните напитки може да купите максимално бира.

ПОКУПКИ И РЕАЛНОСТ

Таймс Скуеър е мястото, където се пресичат Бродуей с няколко централни улици и ако трябва на всяка цена да определим нещо като център на Ню Йорк, според нашите европейски представи, това би било кръстовището на Таймс Скуеър. Тук се събират нюйоркчани при посрещането на Нова година и околността около площада изглежда точно така, както си представят повечето хора Ню Йорк. Истинска

Мозайката "Imagine" в Централ парк в памет на Джон Ленън.

людница и навалица от хора, коли, огромни реклами, светещи неоновы светлини и всякакви екземпляри, които се опитват по всякакъв начин да получат някой долар от минувачите. Една от атракциите през последните години на Таймс Скуеър е свирещият на китара гол каубой. Със сомбреро, по слипове и с каубойски ботуши той пее кълтрити и на вас не ви остава нищо друго освен да си кажете – всеки луд с номера си.

Около Таймс Скуеър са съсредоточени и много магазини с електроника, но желанието ми да си купя нов фотоапарат минава бързо. Още след втория опит разбирам защо стоките нямат написани цени и продавачите, които се поздравяват по между си със „шалом“, при влизане ви казват – това мога да ти го дам за толкова, а на излизане от магазина – за половината от първоначалната цена. Не вярвам на очите

си и се питам дали не съм се отзовал на „Капалъ чарши“ в Истанбул или в „Медината“ на Кайро. Не, със системата пазаруване с пазарлък в Ориента нямам проблеми, но за подобни неща в столицата на света, психически определено не съм подготвен. Трудно ми е да свикна и с бакшишите, които според местните навици са почти задължителни за персонала в хотела, таксиметровите шофьори или продавачите и се дават след заплащане на сметката. Друг специалитет на някои продавачи в Ню Йорк е, че едва на касата установяват, че цените, които сте видял, са без ДДС. В такива моменти човек се сеща за думите на класика Алеко Константинов от пътеписа му „До Чикаго и назад“ – „И тука парица е царица“.

Някои от улиците извън търговските части на града се превръщат в съботния предобяд в импровизиран бит пазар. Жителите на града изваждат пред домовете си на улицата за продан всевъзможни нови, стари и непотребни вещи и според символните цени е явно, че повечето от актьорите в алъш-вериша се придържат по-скоро към правилото - не е важен резултатът, важно е да участваш. Въпреки всички позитиви и негативи Ню Йорк е пленителен град, който има своя чар. Животът в него е богат на емоции и възможности, как да прекараш по възможно най-приятния начин свободното си време. Ню Йорк е красив, но и депресиращ. Препълнен, шумен, весел и опасен. На път за Ню Йорк забравете всичко, което сте чували преди това за него, защото това, което е казано за Ню Йорк вчера, днес вече не е истина. Най-характерното за него е, че се променя непрекъснато, с всяка нова генерация, с всеки нов имигрант.

Ню Йорк - Таймс Скуеър

Ню Йорк - Таймс Скуеър

Вашингтон - военното гробище Арлингтън

и заслужили личности като екипажа на соваката Челинджър или президента Джон Кенеди и неговата съпруга Жаклин. И тук цари приповдигната атмосфера като в останалите части на столицата, която на практика е един огромен музей под открито небе.

АМЕРИКАНСКАТА МЕЧТА

Американците имат вградено чувство за национална гордост и доста често го показват по всеки повод. Докато търся с пръст по картата на Вашингтон най-прекия път от Арлингтън до сградата на Пентагона, до мен сяда възрастна жена и ми предлага помощта си. В течение на разговора ни със сериозен глас ми казва: „Млад си още, защо не се преместиш да живееш тук. В Америка ще станеш богат и ще бъдеш много щастлив. Ние с мъжа ми сме помогнали на много новодошли, които са решили да станат американци, защото Америка е най-доброто място за живеене в света“.

Не ѝ противореча, макар че си мисля своето. По-скоро се питам, защо тази изпълнена с вяра женица от Охайо, която е за първи път във Вашингтон и никога не е била в Европа или в пък в Ню Йорк, е толкова убедена в правотата си. Сещам се за нея след време, когато мой приятел от Бостън ми казва, че ако си мисля, че съм видял и разбрал Америка, след като съм бил само във Вашингтон и Ню Йорк, много се лъжа. „Видял си най-хубавото, но това са двата най-нетипични града, иди в Охайо или в Небраска, пътувай ден с колата, без да срещнеш жива душа, докато стигнеш до някой град, в който времето почти е спряло и тогава ще видиш истинската Америка“, казва Рик. Вярвам му и за сетен път се убеждавам колко голяма е разликата от представи до реалност и в една толкова огромна страна като САЩ - от реалност до реалност. ■

ГРАД-МУЗЕЙ

Малко неща от по-горе казаното важат за столицата на САЩ – Вашингтон. С кола от Ню Йорк до Вашингтон се стига за около пет часа и още при влизането в града установявате, че разликите са много големи. Вашингтон е сравнително малък, тих и спокоен град, като постоянно живеещите в него са около половин милион. Градът има свой собствен архитектурен стил, в който няма място за високи и ултрамодерни сгради, за небостъргачи да не говорим. Централната част на града е архитектурно подчинена на функцията му на столица. Доминират представителните административни сгради в нео-класически стил и историческите обекти. Като всеки един турист, първите ми стъпки водят към Белия дом. Около всички по-важни сгради има построени бетонни барриери и страхът от нови атентати е много осезаем. Пред седалището на президента традиционно има много протестиращи с плакати против войната в Ирак и карикатури на Буш. Охраната държи нестихващия поток от туристи на определено разстояние, но на молбата ми за снимка със сградата на Белия дом, реагира положително. Най-високата точка в централната част на столицата е Вашингтон Мемориал, който се намира зад Белия дом. Сто и седемдесет метра високият обелиск се вижда от далече и тази доминанта на Вашингтон е и център на оста, в която са разположени Капитола – сградата на Конгреса и Абрахам Линкълн Мемориал. Във Вашингтон има много модерно метро, но за разлика от Ню Йорк тук можете да обиколите забележителностите на града и пеша. Вярно, и тук разстоянията не са никак малки, но почти през цялото време

се движите между огромни и добре поддържани тревни площи и паркове и имате възможността непосредствено да почувствате приповдигнатото и с патриотизъм изпълнено настроение на американците. Повечето от тях тук също са туристи. Пристигат във Вашингтон от всички краища на страната и са от всички възрастови групи. Най-много са учениците с училищните автобуси, дошли да се запознаят с най-значимите моменти и личности от американската история. Освен мемориалите и комплексите, посветени на най-известните американски президенти като Линкълн, Труман, Вашингтон или Айзенхауер, в задължителната програма на училищния излет влизат и Библиотеката на Конгреса или стените със имената на падналите във войните в Корея и Виетнам войници. Отправлям се към военното гробище Арлингтън, на което са погребват офицери

Вашингтон - сградата на Конгреса

Вашингтон - Вашингтон Мемориал

ЖОРЖ ПАПАЗОВ

ПОЗНАТ И НЕПОЗНАТ

ТЕКСТ: ЛОРА ВЛАДИМИРОВА, СНИМКИ: АРХИВ

Поводът да припомним на нашите читатели кой е Жорж Папазов е инспириран от едно читателско писмо. То е от г-жа Кристина Коваржова от Модржице. „Вашата статия за Жюл Паскин ми припомни, че имам някои информации за един от неговите парижки приятели – Жорж Папазов. Пращам ви ги, защото предполагам, че ще са ви интересни. Жорж Папазов твърди, че своята първа инспирация е намерил в Прага, след като е гледал в Народния театър операта „Braniboři v Čechách“ Редакцията на списание „Българи“ благодарни на г-жа Коваржова за проявения интерес към нашите публикации и с удоволствие изпълнява молбата ѝ да разкажем за Жорж Папазов.

Едва ли някой би предположил, че един син на ямболски търговец, който до отиването си в Прага през 1913 година - по негови собствени думи - не е виждал картина до тогава, ще изпревари своето време и ще даде пластичен израз на човешкото подсъзнание. Жорж Папазов е един от първите, които дават с изкуството си път на инстинкти, видения, сънища и асоциации, като ги оживяват в запомнящи се багри и образи.

„Художникът живее чрез образи, с които редом с действителността – създава един друг свят, също тъй голям и тайнствен, също и реален и безкраен, както нашата Голяма Вселена. Между мечтата и действителността, между безкрайното и крайното, съществува един въображаем свят... Изкуството изразява винаги едни и същи неща: Животът, Любовта и Непознатото. В моето собствено изкуство няма никакви правила. Всичко, което правя е резултат на свобода“, казва за себе си Жорж Папазов.

ПЪРВИ СЪПЪКИ В ПРАГА

Жорж Папазов е роден на 2 февруари 1894

година в Ямбол като шесто и последно дете в семейство на - както сам той казва – прости, но духом силни хора. Едва 19-годишен той тръгва да търси бъдещето си по света. Установява се в Прага, където се записва да следва парково инженерство. В Прага той прави и първите си стъпки в рисуването и още през 1916 година създава няколко реалистични пейзажа от Чехия. Две години по-късно Папазов участва в революцията в Германия. В Мюнхен той, по собствените му думи, е завладян от експресионизма на Ерих Хекел и Франц Марк.

СЮРРЕАЛИСТ ПРЕДИ СЮРРЕАЛИЗМА

През 1924 година Жорж Папазов се озовава в Париж вече като авангарден художник. Известният критик Жан Креспер казва за него: „Той бе сюрреалист преди сюрреализма на Бретон, Макс Ернст, Хуан Миро, Андре Масон, Пикасо...“ Заедно с приятелите си – родения във Видин художник Жюл Паскин, Андре Дарен и Морис Вламенк – той става един от колорит-

ните и желани членове на парижката бохема. Един носач заная погрешно първите му картини в реномираната галерия Вавен-Распай. Те се харесват и младият непознат художник получава ангажимент да рисува няколко години във Франция. Папазов се интересува обаче не от външната пейзажност. Той рисува непосредствените си впечатления, незримите, титанични сили на природата, душевните движения на човека или „образа“ на спомена. Първата инстинктивна, а след нея и геометрично-структурна стилистика на ранната му живопис, намират изражение в тайнствените изблици на морето, плажовете с огрени от светлина човешки тела, ритмиката на корабите и лодките.

РЕАЛИСТ, ИМПРЕСИОНИСТ И КОНСТРУКТИВИСТ

От реалист и инстинктивен импресионист Папазов става динамичен конструктивист, в чието художническо съзнание човешките фигури и предмети се синтезират в „монади“ и магически фигури от триъгълници, конуси, цилиндри, в условни и имагинерни светове с ясна плас-

тичност и вътрешна поетика. Някои от картините му звучат като мозайки от скъпоценни камъни.

Художникът обяснява на озадачените си приятели, че черпи мотиви от майчините си селски престилки и от българските икони. Очевидно е, че още през този период той е един от първите авангардни художници, като успява да постигне усещането за абстрактна сигналност и фигурация чрез цвета и рисунъка.

ЖИВОТ ВЪВ ФРАНЦИЯ

Жорж Папазов е и основоположник на една своеобразна живописна семиотика, в която го привлича проблема за създаването на “цветен образ”. В началото на 30-те години той прекарва две лета в областта Дордон във Франция. Впечатлен от суровите, монументални, почти митични скали, които отразява в серия пейзажи, в този период в творчеството му се появява едновременно с геометричната абстракция и една витална образност. По-късно тя е особено характерна за времето, когато през 1960 година се установява да живее постоянно в средиземноморско-

то градче Ванс. Там го посещават и множество приятели като Айзенщайн, Пикасо, Шагал, Еренбург, Дерен, Вламинк. Жорж Папазов умира на 23 април 1972 година във Ванс.

ЕСТЕТИКАТА НА ХУДОЖНИКА-СЮРРЕАЛИСТ

Творбите на Папазов не са болезнени халюцинации, нито умозрителни построения. „Изкуството не може да изхожда от социални принципи” твърди художникът. В автобиографичната си книга „По стъпките на художника” (1971 г.) той размишлява над сътворяването на художествения образ и дава примери с титаничните сили на морето, което рисува за пръв път през 1925

година. Всичките му композиции, според него, имат в основата си “един природен повод” или “душевен спомен”, върху който изгражда естетиката си на сюрреалист. Затова, при всичката си отвлеченост, художественият изказ в творбите му изразява адекватно неговите пантеистични и лирични настроения, характерни за емоционалната му природа. Но експресионистичното, абстрактното и асоциативното начало в изкуството му не налага усещането за една трагична и демонична натовареност – то се излива в малко странни и загадъчни, но чисти и хармонични композиции. Папазов е автор и на книгите “Паскин! Паскин! Това съм аз” (1932 г.), “Париж. Творчеството и съдбата на великите художници” (1938 г.), “Писма за Дерен” (1966 г.), издадени на френски език. Макар да има успехи в много страни по света, Жорж Папазов не се включва в групата на художниците, подписали официалния манифест на сюрреализма. В случая е много по-важна оценката на времето обаче, формулирана лаконично от Оскар Кокошка: „Жорж Папазов е голям български и европейски художник – самобитен клон от съвременното модерно изкуство”. ■

ЖОРЖ ПАПАЗОВ В ДАТИ

2 февруари 1894 година – роден в Ямбол.

1912-1913 година – участва като доброволец в Балканската и Междусъюзническата войни.

1913-1918 година – следва в Инженеро-техническото училище в Прага.

1918 година – посещава частната школа на Ханс Хофман в Мюнхен, един от създателите на “лиричната абстракция” и участва в бунта на спартакистите.

1919 година – първа самостоятелна изложба в Тръпковата галерия в София – акварели и рисунки.

1923 година – картината “Коне” влиза в Берлинската художествена изложба в залата на групата “Ноември”.

1924 година – в Париж.

1925 година – излага в Салона на независимите. Участва в първата изложба на сюрреалистите заедно с Хуан Миро, Макс Ернст, Андре Масон, Ханс Арп, Пикасо.

1926 година – изложба “Танцът в изкуството” с Брак, Дерен, Пикасо. Участва в международна изложба на модерното изкуство в Бруклин, САЩ.

1927 година – излага в галерия

“Вавен-Распай” в Париж.

1928 година – излага рисунки в галерия “Жана Буше” в Париж, изпраща осем картини за Галерията на шестте в София в полза на пострадалите от чирпанското земетресение.

1929 година – излага в галерия “Брюмер” в Ню Йорк с Пикасо, Дерен, Леже, Ван Донген.

1930 година – изложби в галериите “Ренесанс” и “Жана Буше” в Париж.

1931 година – изложби в Прага (“Парижката школа”) и на Школата за социални проучвания в Ню Йорк.

1932 година – излага гравюри в Модерна галерия – Стокхолм, участия в Салона на музиката и салон “Тюйлери” в Париж.

1934 година – изложби в “Ренесанс” в Париж, “Дел Милоне” в Милано, Клуба на изкуствата в Чикаго, галерия “Мари Хариман” в Ню Йорк, Модерна галерия в Загреб.

1935 година – галерия “Фейгъл” в Прага и КООП в София.

1936 година – излага десет картини в Маями Бич, САЩ.

1937 година – изложба в галерия “Жан Кастел” в Париж.

1945-1946 година – изложби в гале-

риите “Четирите улици” и “Жана Буше” в Париж.

1950 година – ретроспективна изложба в Модерна галерия (Стокхолм) и галерия “Рену и Поайе” (Париж).

1952-1953 година – изложби в галериите “Сен Беноа” и “Петрид” в Париж.

1960 година – установява се да живее във Ванс, Франция.

1961-1969 година – изложби в Париж и Каренак-Лот.

1971 година – в Париж излиза от печат автобиографичната му книга “По стъпките на художника”.

23 април 1972 година – Жорж Папазов умира във Ванс, Франция.

1973 година – посмъртна ретроспективна изложба в Центъра за сюрреалистично изкуство в Лондон.

1982 година – изложба “Творби на Жорж Папазов – притежание на колекции в България” в София и в Ямбол.

1988 година – изложби “Жорж Папазов – творби от музея Пти Пале, Женева” в София и Ямбол.

1994 година – “100 години Жорж Папазов – изложба от картини, притежание на галерии и частни колекционери в България” в художествената галерия “Жорж Папазов” в Ямбол.

130 ГОДИНИ ОТ ГЕРОИЧНАТА АПРИЛСКА ЕПОПЕЯ

ТЕКСТ: ХРИСТИНА СТОЕВА, СНИМКИ: АРХИВ

Априлските и майските дни са добър повод да си спомним и за живота на поборниците за българската свобода, които с делата си не само подготвиха Априлско въстание, но дейно участваха и в последвалата борба за утвърждаване на българщината.

НАЧАЛОТО

На 13 април 1876 година 65 делегати от 58 селища – ръководители, наричани апостоли и делегати от IV (Панагюрски) революционен окръг се събират в местността Оборище, намираща се под връх Лисец на Средна гора, северозападно от Панагюрище и в продължение на два дни и две нощи, под ръководството на Георги Бенковски, обмислят как да се подготви и кога да се вдигне въстание против османското иго. След отчетите за извършената вече подготовка датата 1 май се определя като начало на въстанието. Непредвидени обстоятелства налагат първият изстрел да бъде даден по-рано – още на 20 април.

Предупредените турски власти правят опит да арестуват ръководителите на революционния комитет в Копривница и местните съзаклятници начело с Тодор Каблешков, с кръвта на убит турски войник, написват “кървавото писмо”, което изпращат в Панагюрище. Още същия ден въстанието е обявено и се разпращат съобщения до комитетите в окръга. Васил Петлешков, брациговски делегат в Оборище, тръгва веднага на кон да занесе писмата в природопските селища. Сам Бенковски организира т.нар. ”Хвърковата чета” и се отправя из средногорските села да ги вдигне на оръжие и да осигури отбраната на въстаническите лагери. В течение на ден-два възстават се-

лата на северозапад, запад и югозапад от Панагюрище. Последват ги и други селища от Средногорието, чието възстанало население се съсредоточава в три пункта. В резултат на мерките, които турската власт взема за потушаване на въстанието на 30 април, след кървава битка в околностите на Панагюрище, турските войски навлизат в града и подлагат на ожесточено клане местното население. Копривница се спасява от разграбване и опожаряване с голям откуп от чорбаджиите, които предават ръководителите на въстанието. Освободени от група панагюрци Каблешков и другарите му се оттеглят в планината. И Бенковски, отчаян от неуспеха на въстанието, прави същото. На клане

е подложено и цялото население на Батак. В течение на три дни загиват над 3000 души: мъже, жени и деца. Подвигът на Кочо Честименски е възпят от Иван Вазов в незабравимата му "Епопея на забравените". Въстава и Брацигово.

Отзвукът от зверското потушаване на Априлското въстание е колосален. Наистина в сърцето на Турция то откри рана, която не можа да зарасне. В защита на онеправдания българския народ се изказаха много светли умове на Европа. Виктор Юго, наричан съвестта на Европа, във Френското национално събрание произнесе много речи, препечатвани в почти всички вестници; под почетното председателство на Джузепе Гарибалди се организира комитет в Милано, който свика митинги в много други градове на Италия; Ив. С. Тургенев и Ф.М. Достоевски, в литературното си творчество изразиха одобрение на войната, която за нашия и за други славянски народи се превърна в освободителна.

ПОБОРНИЦИ ЗА БЪЛГАРСКАТА СВОБОДА

Априлските и майските дни са добър повод да си спомним за живота на, онези които с делата си подготвиха Априлското въстание и пряко или косвено участваха със свой личен дял в извоюването на свободата. Ангел Кънчев, Баба Тонка, Васил Левски, Георги С. Раковски, Иван Драсов, Кръстьо Мирски, Любен Каравелов... - все имена на идеолози и ръководители на национално-освободителното движение и участници в героичната борба на нашия народ против поробителите. Не всички са се включили непосредствено във въстанието, но са подготвяли народното съзнание и общественото мнение да приеме борбата като свято дело. А някои от героите, са били угроза за отоманската империя още преди обявяването на Априлското въстание, защото техните чети години наред не са й давали покой. Хаджи Димитър, Стефан Караджа, Панайот Хитов, Капитан Петко Войвода са поддържали буден народния дух и са обучили стотици

борци за народна свобода.

Други личности като Бачо Киро, Захари Стоянов, Васил Петлешков, Георги Бенковски, Димитър Икономов, Панайот Воллов, Поп Харитон, Райна княгиня, Стефан Стамболов, Стоян Заимов, Тодор Каблешков, Цанко Дюстабанов, Христо Ботев... са се наредили под развятото знаме с безсмъртните думи "Свобода или смърт" и в пламъците на борбата са се хвърляли героически в защита на священото си право да живеят свободни.

В историческите страници на Априлското въстание са вписани святи за всеки българин имена на местности като Козлудуй, Оборище, Околчица, Радецки или прозвища на литературни герои или явления като Иван Боримечката и Черешово топче. Сред приятелите на нашия тогава поробен народ се открояват заслугите на граф Игнатиев и Макгахан, на Уилям Гладстон и подполковник Калитин, за да дойде времето на Самарското знаме, на Опълчението и на Сан Стефано....

ДАРТЕЛИ И СЪЗИДАТЕЛИ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВНОСТ

Априлските и майските дни са добър повод да си спомним и за живота на поборниците за българската свобода, които с делата си не само подготвиха Априлското въстание, но дейно участваха и в последвалата борба за утвърждаване на българщината. Много от тях дочакаха освобождението на България и вляха усилията си в съзидателните действия на нашия народ за изграждане на българската държавност. Най-различни са формите на тяхното участие, но резултатът е един - достоен принос в историята на страната ни като дарители на свободата. Някои от тях потъ-

рсиха поприще да включат своя съзидателен труд за благо на току-що освободеното отечество в административното управление на градовете и на областите, наричани тогава окръжия. Ще открием накратко живота и делото на трима от тях: Иван Драсов, Димитър Икономов и Кръстьо Мирски.

Жизненият път на Иван Драсов започва в родния му град Ловеч, където от 1869 г. е секретар на местния революционен комитет. През втората половина на 1870 г. комитетът в Ловеч е обявен за Централен комитет на ВРО / Привременно правителство/ в България. Този факт сближава 21-годишния младеж с Васил Левски - идеолога на народното въстание, който галовно го нарича Ваньо и работи с него като с най-близък съратник, ползващ се с най-голямо доверие.

През 1874 година Иван Драсов участва в събранието на създадения през 1869 г. и с негово участие БРЦК, този път като делегат на българската емиграция в Чехия. В Румъния се установява трайно през 1875 година, където е избран в новия състав на БРЦК. Подготовката на Старозагорското въстание през 1875 година и на Априлското въстание през 1876 година протича при неговото най-активно участие. Той е един от най-близките съратници на Христо Ботев и на Панайот Хитов.

В списъка на Ботевите четници името на Димитър Икономов фигурира на пето място сред дванадесетчленния щаб, като първото и второто място по достойнство са определени на войводата Христо Ботев и на Никола Войновски - военния командир. И дори да не бе петият, а един от 209-те четника на Ботевата чета, пак бихме тачили паметта и славили делото на Димитър Икономов, заради непосредствено

Родния дом на Ангел Кънчев в Тръвна

Родния дом на Тодор Каблешков в Копривщица

то му участие при превземането на кораба "Радецки", заради това, че и той коленичи и целуна земята при Козлодуй, че извървя трудния път от Козлодуй до Милин камък и оттам до връх Вола, че изпита мъката по загубата на войводата и пое част от отговорността като застана начело на едната от трите групи, поели разни посоки (нали имал чин капрал от легията); заради мъките, които понесе и твърдостта, с която отстоява потребността си да бъде свободен - той и Отечеството му.

Революционната дейност на Икономов бележи най-високия си връх с организирането на четата на Христо Ботев, която е и негово дело. Успешното превземане на кораба "Радецки" е идея, която цяла година зрее в съзнанието му. Участва в героичните сражения при Милин камък и Камарата, влязла в народното съзнание като връх Вола. Тоя връх е толкова висок, че пред него се прекланя цяла България и то не само на 2 юни. Изстрелите на куршумите, пламъците на пожарите, кръвта на убитите през тези априлски и майски дни на 1876 година служат като сигнал за освободителната руско-турска война. И в това е тяхното величие! Въпреки че не е пряк участник в подготовката и провеждането на Априлското въстание и Кръстьо Мирски има своите заслуги за подготовката на народното съзнание да приеме необходимостта от въстание и готовността да се жертва за свободата си. Закърмен с революционните идеи на родния си град Котел, той доразвива мирогледа си в чешкия град Табор и чрез сказките на тема: "За българите и Отечеството им", които изнася или публикува в местния вестник "Чешки юг", както и чрез множеството статии в български вестници и списания той изгражда не само себе си като възрожденски интелегент, но, което е още по-важно, помага да се заличат вековете от безпросветност, да даде грамотност на българското общество и да пробуди неговите духовни пориви. Съдбата бе определила и тримата поборници за българската свобода да останат живи. През Руско-турската война Драсов организира разузнаването от българска страна при дебаркирането на руските войски при Свищов. После той е народен представител в Учредителното народно събрание и в Първото Велико народно

Христо Ботев, Никола Славков и Иван Драсов в Румъния, 1875 г.

събрание. Избиран е за първи кмет на Ловеч и за окръжен управител на много градове, включително и на Варна. Подписването на Сан-Стефанския мирен договор заварва Димитър Икономов в тъмница на остров Родос, където е заточен след присъда, заменила смъртното наказание. Завръща се в родния си град Троян, участва като негов делегат в работата на Великото Учредително народно събрание, в заседанията на IV Народно обикновено събрание, заема редица административни длъжности. Като член на Варненския окръжен съвет, чийто управител е Иван Драсов, той допринася за развитието на черноморския град. А с наричан паракорвет "Радецки" на входа на своя хан по своеобразен начин увековечава подвига на Ботевата чета. До края на живота си, вече ослепял, остава във Варна, където е и гробът му. В старите варненски гробища е погребан и Иван Драсов. Близо половин век във Варна работи Кръстьо Мирски, който е ту председател на Варненския окръжен съд, ту кмет или адвокат на свободна практика, преводач и организатор на културни институти, но винаги в челните редици на обществения и културен живот на Варна. Априлските и майските дни са добър повод да си спомним за делата им и да се поклоним пред паметта им.

НАВРЕД УЖАСИ, УЖАСИ И САМО УЖАСИ

Голямата организаторска работа по подготовката на Априлското въстание, неговият героизъм, окрилян от светлата вяра за освобождение и нечуваната жестокост на потушаването му предизвикват живия отклик сред световната общественост през 1876 година. Те стават известни на прогресивното човечество чрез анкетните комисиони за разследване, организирани от дипломатическите представители на Великите сили: Англия, Франция, Германия, Русия, САЩ, както и чрез периодичния печат на почти всички европейски страни като Италия, Испания, Белгия, Швейцария, Австро-Унгария, Сърбия, Гърция и други.

На 18 юли 1876 година Макгахан пише от Пловдив в своя вестник "Дейли нюз", че е пристигнал тук не само като кореспондент, но и "със специална мисия за разследване". След като видял развалините на много български селища, жестокостите и погромите, пише дословно така: "Има неща твърде ужасни, за да позволят какво да е стриктно разследване, неща толкова позорни, че окоето отказва да ги гледа, умът - да ги обсъжда. Има факти, които будят отвращение и те карат да се бунтуваш". На 2 август 1876 година след като е посетил Батак заедно със секретаря на американското посолство Скайлер, Макгахан пише от Пазарджик до своя вестник, че е "потиснат от ужас", защото това, което палачите са извършили в Батак, е отвъд границите, които човешкият мозък може да приеме. "Навред ужаси, ужаси и само ужаси" - възкликва той. Във всички страни в Европа се пише и говори за освободителната борба на българския народ, за неговите страдания и жертви при зверското потушаване на въстанието, за величавия подвиг на Ботевата чета. Пролятата кръв и чудовишните страдания на българския народ поставиха на дневен ред пред Европа въпроса за неговото освобождение. Априлското въстание изигра много важна историческа роля - даде възможност на Русия да освободи България от ужасното петвековно турско робство и да направи световноизвестна борбата на нашия народ против османските поробители.

Георги Бенковски

Ангел Кънчев

Стефан Стамболов

Любен Каравелов

Панайот Волов

Райна княгиня

ОТЗВУКЪТ НА АПРИЛСКОТО ВЪСТАНИЕ СРЕД СЛАВЯНСКИТЕ НАРОДИ

Отзвукът на Априлското въстание сред славянските народи в Хабсбургската монархия е колосален. Той е резултат и на предварителната осведоменост за тежкото положение на българския народ, заложен в трудовете на чешките слависти Йозеф Дубровски и Павел Йозеф Шафарик. Внукът на Шафарик – Константин Иречек, през март 1876 година завършва своята “История на България”, където разкрива славното минало на нашия народ. Чешкият печат още от 40-те години на XIX век запознава прогресивните кръгове на чешкото общество с личностите на Г. С. Раковски, Хаджи Димитър, П.Р.Славейков, Панайот Хитов и други. В чешките градове Прага, Писек, Храдец Кралове и Табор се учат много будни български младежи като Ангел Кънчев, Иван Дравов, Петър Берковски, Стефан Ботев, Кръстю Мирски и други, които са добре запознати с революционното движение в България и сами участват в него. Когато в Копривщица Тодор Каблешков обявява въстанието с изстрела на първата пушка и хвърковатата чета на Бенковски разнася кървавото писмо, към Чехия се отправят десетки дописки, които с описанието си на тежката робска участ на българския народ, с изобличителния патос на зверствата на поробителя и с радостта от победните действия създават такива симпатии сред чешкото общество, че принуждават твърде консервативната, дори реакционна част от чешкия печат да дава редовни информации за България и да заема положително становище към борбите ѝ, ако не иска да загуби не малък брой от своите читатели. Сред тези, които изпращат информации от България са чешките инженери Иржи Прошек, Бохулав Трънка, Антон Пелц, Антонин Свобода, които сътрудничат на революционното движение в България и осигуряват оръжие, посредничат при кореспонденцията с Букурещ, а чрез “Славянската дружина”, в която участва и Христо Ботев, разпращат кореспонденции до всички европейски столици.

АПРИЛСКАТА ЕПОПЕЯ В ТВОРЧЕСТВОТО НА ЧЕШКИТЕ ПИСАТЕЛИ

Героичната априлска епопея намира художествено отражение и в творчеството на чешките писатели и поети Адолф Хейдук, Йозеф Холечек, Ян Неруда, Каролина Светла, Елишка Краснохорска, Алоис Иречек, Светоплуг Чех и много други. В словашката поезия Априлското въстание е намерило отзвук в стиховете на Йозеф Шкултети, А.Е.Тимко и други. “Нека говори кой що ще, а аз ще кажа, че християнските народности на Балканския полуостров ще намерят съчувствие само в Русия” (Хр.Ботев) “Едноверни нам братя руси, всички наши погледи са устремени към вас, на вас е цялата наша надежда и от вас само ние чакаме спасения. Избявете ни от това адско мъчение, тъй като свирепият азиатец иска да ни изтребят”. С тези слова се обръщат жителите на Перушица, Брацигово, Панагюрище, Клисура, Батак, Пазарджик и изпращат многобройни писма до руското правителство.

АПРИЛСКОТО ВЪСТАНИЕ И РУСКАТА ПОЛИТИКА

Априлското въстание и неговото потушаване стават най-актуалния проблем на руската политика през 80-те години на миналия век. Всички вестници от най-реакционния “Московские ведомости” до народническия “Отечественные записки” предоставят страниците си за описване ужасите на Балканите, сведения за които черпят както от руските консули в българските земи, така и от будните българи, които изпращат дописки направо до руските вестници. Пропаганда в защита на нашия народ вършат и намиращите се в Русия български родолюбци: професор Марин Дринов, Райко Жинзифов, К. Станишев. Това дава основание на Райко Жинзифов да напише: “Всички руски газети без изключение бяха залети с турските злодейства, които те извършиха над беззащитните българи”. В резултат на големите симпатии на руската общественост и на усилената пропаганда в периодичния печат по инициатива на българите, руски възпитаници, Никола Палаузов и Найдено Геров в Русия се организира Славянски комитети начело с Иван

С. Аксаков. Те развиват активна дейност, като печелят много нови приятели на българския народ, сред които са ученият химик Д.М.Менделеев, талантливият историк Соловьев, писателите Л.Н. Толстой, В.Гаршин, К.Марковски, Я. Полонски, П.Соколов и други.

Много са литературните произведения, които отразиха отзивчивостта на руската душа към страданията, заклемиха крепителите на варварите - убийци и призоваха на справедлива война за освобождението на България. Поетът Я.П.Полонски избра като мерило за величието на Русия любовта и отзивчивостта към страданията на нашия народ, които отрази в стихотворните си творби, пълни с ужас, със стонове на умиращите, с възгласи на страдание. Той отправи гневен укор против безчинството на поробителите и техните защитници, които с голяма художествена сила в своята ярко политическа поезия прикова на позорния стълб Ив.С.Тургенев. В стихотворението “Крокет във Виндзор” Тургенев създаде образа на английската кралица като обобщение на най-високо поставените и отговорни фактори на голямата европейска и световна политика. Тяхното спокойствие е нарушено: топките от крокета кралицата вижда като отсечени детски главички, а краят на кралската ѝ дреха е опръскан с кръв, която нищо и никога не може да заличи. “Кръвта на невинните българи крещи до небето и не ще остане без справедливо възмездие”. Той оставя се подема от художника баталист Верещагин и се оформя в едно заключение: “Войната за освобождението на славяните от турско робство ще бъде в пълния смисъл на думата народна война за Русия”, както пише вестник “Отечественные записки”. “Не винаги войната е бич, понякога е и спасение”, “Спасява ли пролятата кръв?”, “Моят разговор с един московски познат” – в тези и в други статии Ф.М.Достоевски изрази своето одобрение на войната, която за нашия и за други славянски народи се превърна в освободителна. И най-вече: Априлското въстание даде моралното право и дълбоки политически и дипломатически основания на Русия да обяви война на Турция, която за нас, българите и за други потиснати от Турция и борещи се за национална независимост народи, завърши като освободителна. ■

Георги Г. Раковски

Димитър Икономов

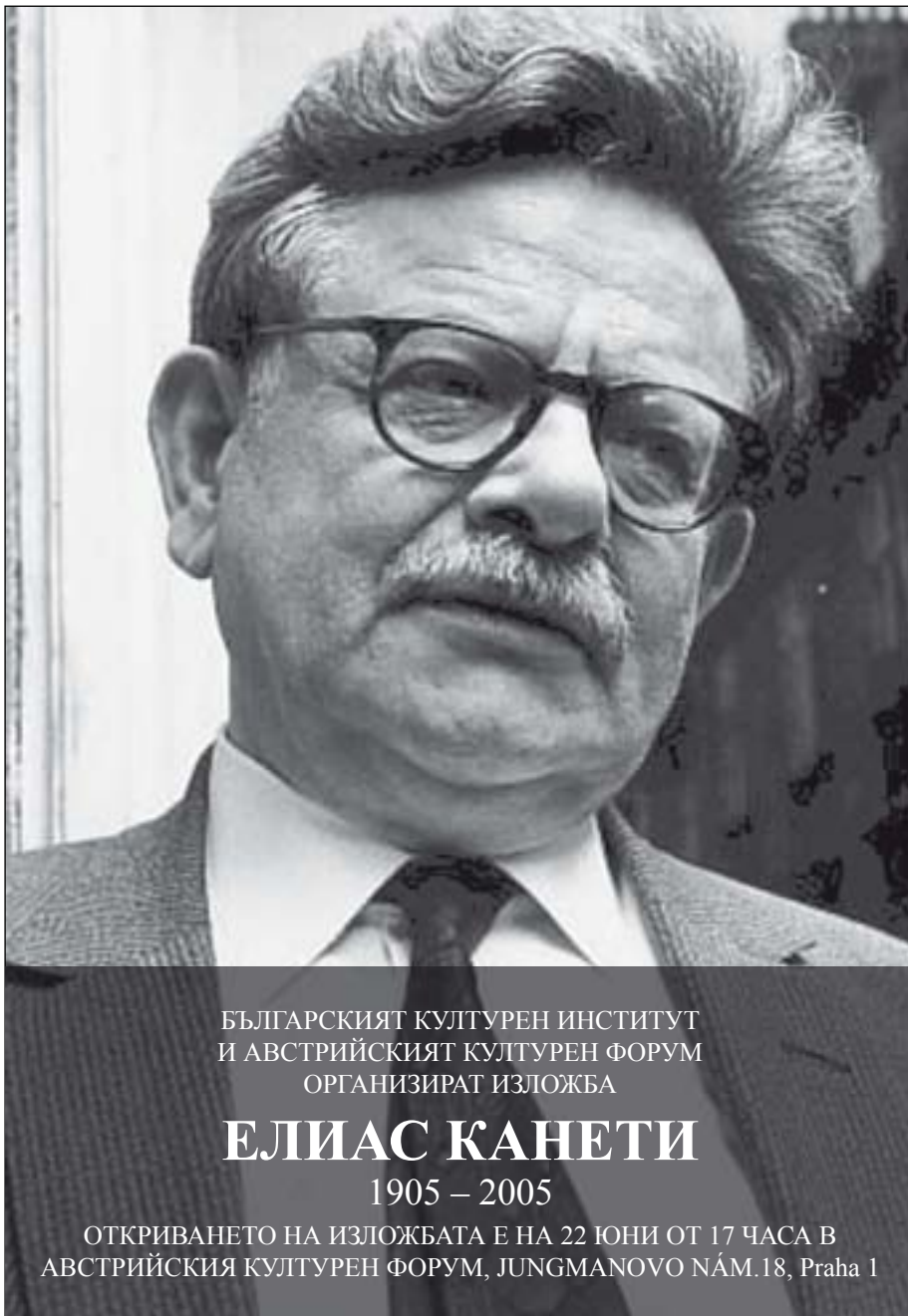

Тодор Каблешков

Захари Стоянов

БЪЛГАРСКИЯТ КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ
И АВСТРИЙСКИЯТ КУЛТУРЕН ФОРУМ
ОРГАНИЗИРАТ ИЗЛОЖБА

ЕЛИАС КАНЕТИ

1905 – 2005

ОТКРИВАНЕТО НА ИЗЛОЖБАТА Е НА 22 ЮНИ ОТ 17 ЧАСА В
АВСТРИЙСКИЯ КУЛТУРЕН ФОРУМ, JUNGMANOVO NÁM. 18, Praha 1

АБОНАМЕНТ

АКО ИСКАТЕ ДА НАУЧИТЕ
НЕЩО ПОВЕЧЕ ЗА БЪЛГАРИТЕ
В ЧЕХИЯ И ПО СВЕТА, АКО
ВИ ИНТЕРЕСУВА ЖИВОТА
НА ИНТЕРЕСНИ ЛИЧНОСТИ,
СВЪРЗАНИ С БЪЛГАРИЯ,
АБОНИРАЙТЕ СЕ ЗА СПИСАНИЕ
“БЪЛГАРИ”.

ГОДИШНИЯТ АБОНАМЕНТ ЗА
5 БРОЯ С ПОЩЕНСКИТЕ РАЗХОДИ
Е 150 КРОНИ.

КОНТАКТ:

o.s. VAZRAŽDANE,
MOJMÍROVA 3,
140 00 PRAHA 4
GSM 777 196 322,
FAX 261 226 694
balgari@atlas.cz

Балгари, брой 2, 2006

Издание на българското малцинство
в Чешката република

Издател: сдружение “Възраждане”,
Americká 28, 120 00 Praha 2

Излиза с подкрепата на Министерс-
твото на културата на Чешката
република

Регистрационен номер в Министерс-
твото на културата: E 13282

Тел: 777 196 322, факс: 261 226 694,
e-mail: balgari@atlas.cz

Директор на изданието:

Мария Захаријева

Главен редактор: Иван Иванов

Редактори: Лора Владимирова,
Стела Давидова

Сътрудници: Силвие Вайскеброва,
Михал Форщ

Дизайн: Михал Хусак

Година 5, брой 2/2006

BALGARI

Periodikum bulharské menšiny v České
republice

Časopis je vydáván s finanční pod-
porou Ministerstva kultury České
republiky

Ако ви липсват
стари броеве
на списание
“Българи”
и желаете да ви
бъдат изпратени
по пощата
срещу 20 крони
за брой, моля
контактувайте
ни на телефон
777 294 123
или на e-mail:
balgari@atlas.cz

**Сдружение "Възраждане"
9 май 2006 Lucerna Music Bar**

Свети Георги

Магическа мозайка на българския фолклор

**Иво Папазов – кларинет, Петър Ралчев – акордеон,
Георги Янев – цигулка, Стоян Янкулов – перкусии**

Фото: Ярослав Балвин

